

[Γ.Α.Φ CD 14-Φάκελος 5]
RH26-164-8

Ο φάκελος με τον κωδικό **RH 26-164-8** περιέχει στρατιωτικά έγγραφα **198** σελίδων με χρονική έκταση από **1.1.1942** έως **6.4.1942**. Αφορά στην Κρήτη.

Σελίδα 1 (περίληψη)

Εξώφυλλο τόμου καταχώρησης εγγράφων της 164ης Μεραρχίας Πεζικού περιέχοντας Εκθέσεις Δραστηριότητας από Ιανουάριο έως Μάρτιο 1942.

Σελίδες 2-4 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της 164ης Μεραρχίας Πεζικού, με ημερομηνία 18.1.1942. Έκθεση Δραστηριότητας για το χρονικό διάστημα από 1. έως 15.1.1942. Αφορά μ.α. στη μεταφορά μονάδων της μεραρχίας, κάτω από άσχημες καιρικές συνθήκες, από Θεσσαλονίκη προς Αττική, στην άφιξη μέρος αυτών με τη μοίρα «Siena» στις 8.1.1942 στο λιμάνι της Σούδας (απαγόρευση προσέγγισης στο λιμάνι του Ηρακλείου για λόγους ασφαλείας), στην αναδιοργάνωση και μετονομασία στρατιωτικών μονάδων (η 164η Μεραρχία Πεζικού σε Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης).

Σελίδα 5 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της 164ης Μεραρχίας Πεζικού (Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης) με ημερομηνία 3.1.1942.

Αφορά μ.α. στην ανάληψη ευθύνης των Διαμερισμάτων «Κέντρο» και «Δύση» από τον διοικητή της 164ης Μεραρχίας Πεζικού, στην υπαγωγή της 713ης Μεραρχίας Πεζικού (και άλλων καταγραμμένων στρατιωτικών τμημάτων) στην 164η Μεραρχία Πεζικού.

Σελίδα 6 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της 164ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 8.1.1942. Αφορά μ.α. στην αναδιοργάνωση και μετονομασία της 713ης Μεραρχίας Πεζικού σε «1η Ταξιαρχία Φρουρίου Κρήτης».

Σελίδες 7-21 (περίληψη-μετάφραση)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο -με 5 συνημμένα- της 164ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης, με ημερομηνία 12.1.1942.

Διαταγή Μεραρχίας αρ. 1 περί της γερμανικής εισβολής στο Φρούριο Κρήτη.

(μετάφραση) 1) Μια επίθεση του εχθρού εναντίον του Φρουρίου Κρήτης μπορεί να πραγματοποιηθεί από θάλασσα και αέρα. Αναμένεται κατά την επίθεση ότι ο αντίπαλος θα χρησιμοποιήσει αμφότερες δυνατότητες και μάλιστα εναντίον πολλών θέσεων και ταυτόχρονα θα ξεσηκωθούν τμήματα του πληθυσμού εναντίον του γερμανικού στρατού. Σχετικά με τις δυνατότητες επίθεσης του εχθρού δεσ συν. αρ. 1.

2) Το Φρούριο Κρήτη θα υπερασπιστεί στο σύνολο της έκτασης αυτού. Η υπεράσπιση θα σημειωθεί πρωτίστως με κινητά τμήματα λαμβανομένου υπόψη της έκτασης του χώρου.

3) Η επί συνόλου πραγματοποίηση της υπεράσπισης (υπεράσπιση εδάφους, εναέρια και θαλάσσια) βρίσκεται στην αρμοδιότητα του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης (κεντρικό διοικητήριο στα Χανιά).

4) Έχουν παραταχθεί για χερσαίες μάχες:

ως Κλιμάκιο Ανατολή: η ιταλική Μεραρχία «Siena»

ως Κλιμάκιο Δύση: η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης.

Τα όρια μεταξύ αμφότερων κλιμακίων καθίστανται τα σύνορα των νομών Ηρακλείου και Λασιθίου.

5) Αποστολή της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης είναι η αναχαίτιση μιας από θάλασσα και αέρα εχθρικής απόβασης, η απόληση του έχοντα σχεδόν αποβιβαστεί εχθρού πίσω στη θάλασσα και η εξουδετέρωση αυτού

6) Ο τομέας της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης διαιρείται στον:

Τομέα ταξιαρχίας Ίδη με

τον Τομέα Συντάγματος Ηρακλείου και

τον Τομέα Συντάγματος Ρεθύμνου

και στον

Τομέας ταξιαρχίας Λευκά Όρη με

τον Τομέα Συντάγματος Χανίων και

τον Τομέα Συντάγματος Μάλεμε.

Όρια:

α) Μεταξύ των τομέων ταξιαρχίας Ίδη και Λευκά Όρη:

ακτή ανατολικά του Σημείου 299 (5 χλμ νότιο-νοτιοανατολικά του ακρωτηρίου Δράπανου) -βορειοδυτικό άκρο Κεφαλάς (23 χλμ νοτιοανατολικά των Χανίων)- Σημείο 812 (4,7 χλμ νότιο-νοτιοδυτικά της Γεωργιούπολης) -Σημείο 1493 (7,2 χλμ νοτιώς της Γεωργιούπολης)- Σημείο 1083 -ανατολική περιφέρεια Αγίας Παρασκευής (26 χλμ νοτιοδυτικά του Ρεθύμνου)- εκβολή ρέματος νοτιοανατολικά της Αγίας Παρασκευής.

β) Μεταξύ των τομέων συνταγμάτων Ηρακλείου και Ρεθύμνου:

εκβολή ρέματος στο νότιο άκρο του κόλπου στο Μπαλί (28 χλμ ανατολικά-βορειοανατολικά του Ρεθύμνου), δυτικό άκρο Γαράζου (28 χλμ ανατολικά του Ρεθύμνου) -δυτικό άκρο Αγίας Γαλήνης (35 χλμ νοτιοανατολικά του Ρεθύμνου).

γ) Μεταξύ των τομέων συνταγμάτων Χανίων και Μάλεμε:

ανατολικό Αγίας Μαρίνας (7 χλμ δυτικά των Χανίων), δυτικό άκρο Βατόλακκου (13 χλμ νοτιοδυτικά των Χανίων), νότια άκρη ακτής 7,5 χλμ ανατολικά της Παλαιόχωρας-ανατολικά της νήσου Γαύδος.

Η απόσταση μεταξύ των συνοριακών ορίων στους τομείς β) και γ) πρέπει να επανελεγχτεί από τους επικεφαλής αμφότερων τομέων ταξιαρχίας και να αναφερθεί επακριβώς, έως 1.2.1942, η συνοριακή γραμμή Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης.

Τα όρια μεταξύ των υποτομέων (τάγματα) θα πρέπει να καθοριστούν από τα συντάγματα.

7) Η επέμβαση των μονάδων στους τομείς θα μεταβάλλεται συνεχώς σε συνάρτηση με την εξέλιξη των μετακινήσεων και την αναδιοργάνωση και θα διατάσσεται εκ νέου κάθε φορά, δεξ συνημμένο αριθ. 2.

8) Για την υπεράσπιση από θάλασσα έχουν τοποθετηθεί από τον διοικητή Θαλάσσιας Υπεράσπισης (διοικητήριο επιτελείου Χανίων) πυροβολαρχίες Ναυτικού και επάκτιο Πυροβολικό Στρατού Ξηράς. Αναφορικά με τη δομή και την επέμβαση δεξ συνημμένο αριθ. 3.

Η αποστολή αυτών είναι κυρίως η καταπολέμηση θαλάσσιων στόχων, τουτέστιν η καταστροφή των πολεμικών πλοίων, των μέσων μεταφοράς του εχθρού καθώς και των αποβατικών μονάδων αυτού έτσι ώστε η επίθεση να αποτύχει όσο το δυνατό πριν την προσέγγιση στην ακτή. Το κέντρο βάρους επέμβασης αυτών βρίσκεται εκ τούτου στην υπεράσπιση των ναυτικών και αεροπορικών βάσεων πλησίον των ακτών καθώς και στην ασφάλιση των ιδιαίτερος απειλούμενων επάκτιων τομέων.

Κατά δεύτερο λόγο πρέπει το επάκτιο Πυροβολικό να υποστηρίξει τον αγώνα των χερσαίων δυνάμεων για την αντιμετώπιση μιας απόβασης μέσω καταπολέμησης στόχων στο έδαφος.

Βασική αρχή για την αποτελεσματικότητα του επάκτιου Πυροβολικού καθίσταται η εξολόθρευση του σε μεγάλο βαθμό επικίνδυνου αντιπάλου.

9) Στο πλαίσιο άμυνας εναντίον αεροπορικών επιδρομών έχει δραστηριοποιηθεί Α/Α Πυροβολικό. Αναφορικά με την επέμβαση δεσ συνημμένο αριθ. 4.

Αποστολή αυτού η κατά κύριο λόγο καταπολέμηση των εναέριων στόχων.

Οι υποομάδες Α/Α Πυροβολικού θα συμμετέχουν

α) εφόσον η κατάσταση από αέρα και ξηρά επιτρέπει τη συνεργασία με τις κατά τόπου μονάδες επάκτιου Πυροβολικού για την καταπολέμηση θαλάσσιων στόχων.

β) εφόσον η κατάσταση στη ξηρά πιέζει, σε αντίθεση με την εναέρια και θαλάσσια, στην καταπολέμηση χερσαίων στόχων σε συνεργασία με τους κατά τόπους επικεφαλής των τομέων υπεράσπισης.

10) Για το συνολικό πλαίσιο των μαχών ισχύουν οι κάτωθι βασικές αρχές:

Ο προς απόβαση εχθρός θα πρέπει κατά την προσέγγιση του στις ακτές να δεχθεί τα συγκεντρωτικά πυρά όλων των όπλων βρισκόμενος ήδη στη θάλασσα και να εξολοθρευτεί.

Ο έχοντας πραγματοποιήσει απόβαση εχθρός (από θάλασσα και αέρα) πρέπει λίγο μετά την απόβαση και όσο το δυνατό τάχιστα να δεχθεί επίθεση υπό την εκμετάλλευση της υφιστάμενης σε κάθε απόβαση χρονικής στιγμής αδυναμίας και να εξολοθρευτεί. Δεν θα πρέπει να αναμένεται για αυτό εντολή από την ανώτατη διοίκηση.

(περίληψη) Αναφέρεται κατόπιν μ.α. ο καθορισμός από τη γερμανική στρατιωτική διοίκηση 2 επιπέδων κατάστασης επιφυλακής της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης, η σημασία της επίβλεψης και ασφάλισης των ακτογραμμών από φρουρές (ιδιαίτερα πλησίον των βάσεων και λιμένων) για την αποτροπή συμμαχικών αποβάσεων από θάλασσα (εντατικοποίηση της επίβλεψη κατά τη διάρκεια της νύχτας και στις άσχημες καιρικές συνθήκες), η ασφάλιση χώρων εναντίον αλεξιπτωτιστών (ανάγκη επιτήρησης μέσω περιπολιών και ετοιμότητα κινητών ειδικών ομάδων καταδίωξης), η επικοινωνία μεταξύ των γερμανικών μονάδων (καλωδιακή και ασύρματη), η σύνταξη Ημερήσιων Αναφορών και η τήρηση μυστικότητας αυτών.

Ακολουθεί το απόρρητο συνημμένο έγγραφο αριθ. 1.

(μετάφραση) Επισημάνσεις περί των δυνατοτήτων επίθεσης του εχθρού εναντίον της Κρήτης.

Μια εχθρική επίθεση εναντίον του Φρουρίου Κρήτης δύναται να σημειωθεί από θάλασσα και αέρα. Κατά τη διάρκεια μιας επίθεσης αναμένεται ότι ο αντίπαλος θα εκμεταλλευτεί αμφότερες δυνατότητες σε πολλές θέσεις και ταυτοχρόνως, θα ξεσηκωθούν τμήματα του πληθυσμού εναντίον του γερμανικού στρατού.

Η ισχύς των Άγγλων βρίσκεται στις ναυτικές τους δυνάμεις και στη θαλάσσια κυριαρχία τους στην Ανατολική Μεσόγειο. Μια επίθεση εναντίον της Κρήτης αναμένεται κυρίως από θάλασσα.

Στη διανεμόμενη αναφορά της μεραρχίας αριθ. 944 (μετάφραση μιας αγγλικής απόρρητης υπηρεσιακής εντολής) καταγράφονται οι βασικές αρχές τακτικής αγγλικών επιχειρήσεων απόβασης. Θα πρέπει να υπάρξει άμεση αξιολόγηση αυτής.

Η δυνατότητα μιας απόβασης του εχθρού είναι κυρίως εξαρτημένη από τη διαμόρφωση του εδάφους πλησίον των ακτών. Τα απότομα βράχια δεν είναι κατάλληλα προς απόβαση. Ιδανικός χώρος για την πραγματοποίηση αυτής είναι το πεδινό έδαφος, εκεί

όπου η ακτή είναι επίπεδη και ο επιτιθέμενος θα αποκτήσει πλησίον του χώρου απόβασης μια ωφέλιμη οδό που θα τον οδηγήσει στη ξηρά.

Το βραχώδες έδαφος της Κρήτης παρουσιάζει, κυρίως στη βόρεια ακτογραμμή που διασχίζει ο κεντρικός οδικός άξονας του νησιού από Σητεία προς Κισσαμικό κόλπο μέσω Αγίου Νικολάου, Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Χανίων, ορισμένες ιδανικές προς απόβαση λωρίδες ακτής, κυρίως στους κόλπους Σητείας, Μιραμπέλλο, Μαλίων και Ηρακλείου, πλησίον του Ρεθύμνου, στους κόλπους Γεωργιούπολης – Σούδας - Χανίων και Κισσαμικό κόλπο. Στα νότια παράλια υφίστανται δυνατότητες απόβασης εκεί κυρίως όπου οι από Βορρά δρόμοι οδηγούν στα παράλια, ιδιαίτερος πλησίον της Ιεράπετρας και Τυμπακίου. Πλησίον των Σφακίων και Παλαιοχώρας αναμένεται μια μικρής κλίμακας απόβαση. Το επιζητούμενο για τον επιτιθέμενο θα είναι φυσιολογικά μια σε σύντομο διάστημα κατάκτηση ενός λιμανιού, προσφέροντας έτσι τη δυνατότητα εκφόρτωσης μεγάλων πλοίων στην εκεί αποβάθρα, όπως αυτό του Ηρακλείου και Σούδας.

Ο επιτιθέμενος θα δώσει ιδιαίτερη αξία στο χρονικό σημείο του αιφνιδιασμού. Ακόμα και με το δεδομένο ότι η διαδρομή μιας μεγάλης νηοπομπής με πορεία προς Κρήτη δεν θα διαφύγει της διαρκούς εναέριας μας αναγνώρισης, δεν προσφέρεται από την άποψη αυτή καμία ασφάλεια για τον αμυνόμενο. Παράλληλα με την επιλογή του χρονικού σημείου μιας αιφνιδιαστικής επίθεσης, η οποία είναι στρατιωτικοπολιτικά αναγκαία και δεν θα αναφερθεί εδώ, ο επιτιθέμενος θα επιλέξει, με γνώμονα τον αιφνιδιασμό, τη χρονική στιγμή της πρώτης απόβασης και τους αντίστοιχους χώρους. Αναφορικά με το χρονικό σημείο εικάζεται ότι η πρώτη φάση της απόβασης θα διεξαχθεί υπό την προστασία του σκοταδιού. Ο επιτιθέμενος θα επιλέξει ορισμένους χώρους απόβασης ώστε από εκεί, κατόπιν επιτυχημένης έκβασης, να προωθήσει επιπλέον δυνάμεις -τις «Θαλάσσιες Εφεδρείες». Η επιλογή των συγκεκριμένων χώρων για την πρώτη φάση απόβασης θα σημειωθεί -λαμβάνοντας υπόψη των παραπάνω αναφερόμενων προϋποθέσεων εδάφους- εκεί όπου θα αναμένεται μια προβολή μικρής κλίμακας αντίστασης. Αναμένεται ότι η αγγλική υπηρεσία Κατασκοπείας, που βρίσκεται αναμφίβολα στο νησί και επιτηρεί συνεχώς τις γερμανικές δυνάμεις, θα δώσει στον επιτιθέμενο σημαντικά στοιχεία αναφορικά με την επιλογή των εν λόγω χώρων.

Δεν πρέπει επίσης να αποκλειστεί το γεγονός ότι οι Άγγλοι θα επιχειρήσουν «ενάντια σε όλους τους κανόνες της τέχνης του πολέμου» να καταπλεύσουν αιφνιδιαστικά με πολεμικά σκάφη και υπό την προστασία ισχυρής δύναμης πυροβόλων στο λιμάνι του Ηρακλείου ή της Σούδας και να τα θέσουν υπό την κατοχή τους. Ακόμα και εάν τούτο δεν καταστεί εφικτό λόγω της εδώ ισχυρής άμυνας, θα υπάρχει για αυτούς το χρονικό πλεονέκτημα ενός αιφνιδιασμού.

Κάθε απόπειρα απόβασης από θάλασσα θα συνοδεύεται από εναέριες επιχειρήσεις. Ο επιτιθέμενος θα επιδιώξει μέσω βομβαρδισμού από αέρα να υποστηρίξει τη μάχη των αποβατικών του μονάδων και κυρίως να πλήξει τις βρισκόμενες στο νησί σημαντικές αντίπαλες αεροπορικές δυνάμεις και να εξουδετερώσει τα κατεχόμενα αεροδρόμια. Θα αναμένεται η επέμβαση μονάδων αλεξιπτωτιστών ως ένα επιπλέον μέσο επίθεσης της Βασιλικής Πολεμικής Αεροπορίας. Η επίθεση των αλεξιπτωτιστών θα σημειώνονταν σε άμεση συνάρτηση με μια απόβαση από θάλασσα, ώστε να εξουδετερώσουν από τα μετόπισθεν την επάκτια υπεράσπιση πλησίον των χώρων απόβασης, να θέσουν, τάχιστα, υπό την κατοχή τους τα ιδιαίτερος σημαντικά σημεία, όπως τα αεροδρόμια, και εν τέλει να προκαλέσουν σύγχυση στον αμυνόμενο, να τον καθηλώσουν ταυτόχρονα σε πολλούς χώρους και εκ τούτου να δυσκολέψουν τη συγκέντρωση δυνάμεων του. Στην περίπτωση μη σε γενικές γραμμές καταλληλότητας των ορεινών εκτάσεων της Κρήτης για τη ρίψη αλεξιπτωτιστών, υπάρχουν ωστόσο πολυάριθμοι προς αυτό ιδανικοί χώροι κυρίως κατά μήκος των βορείων ακτών και στην πεδιάδα της

Μεσσαράς, ορισμένοι επίσης στην ενδοχώρα του νησιού. Το μορφολογικά ασαφές ορεινό και βραχώδες έδαφος θα μπορούσε να εμποδίσει σε πολλούς χώρους την έγκαιρη αναγνώριση μιας τέτοιας επίθεσης και εκ τούτου θα βοηθήσει τον επιτιθέμενο να ξεπεράσει το χρονικό σημείο «αδυναμίας» της απόβασης.

Εκτός των παραπάνω εξεταζομένων δυνατοτήτων προς μια μεγάλης κλίμακας επίθεση του αντιπάλου καθίστανται επίσης εφικτές μικρής κλίμακας επιθέσεις με τοπικά περιορισμένο στόχο, επιδιώκοντας την πραγματοποίηση δολιοφθορών, τις αποσπώμενες δια της βίας καταθέσεις (μαρτυρίες αιχμαλώτων), την περικύκλωση του αμυνόμενου ή την απόπειρα διατήρησης της αγγλόφιλης στάση του πληθυσμού.

Οι Άγγλοι έχουν βρει ως σημαντικό σύμμαχο τον πληθυσμό της υπαίθρου. Ξεσηκωμένος και οργανωμένος από Άγγλους κατασκόπους και εφοδιασμένος μέσω εναέριας ρίψης με όπλα και εκρηκτικά μπορεί τούτος ο σύμμαχος του επιτιθέμενου να προκαλέσει τη χρονική στιγμή μιας μεγάλης κλίμακας επίθεσης σημαντική ζημιά στον αμυνόμενο τη χρονική στιγμή της επίθεσης και να εμποδίσει σε μεγάλο βαθμό την ευελιξία αυτού.

(περίληψη) Ακολουθεί το απόρρητο συνημμένο έγγραφο αριθ. 2.

Αφορά στην επέμβαση των μονάδων Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης. Αναφέρει μ.α. τον 1) Τομέα Ταξιαρχίας Ίδη (αναφέρεται ως επικεφαλής, ο διοικητής του 125ου Συντάγματος Πεζικού, ως κύρια μονάδα το εν λόγω σύνταγμα καθώς και υπαγόμενα τμήματα πυροβολικού, τεθωρακισμένων, μηχανικού, πεζικού και επικοινωνιών, καταγράφοντας χώρους όπως: Καστέλλι, Ηράκλειο, Πεζά, Ρέθυμνο, Δαφνές). Ως αποστολή αναφέρεται η επιτήρηση των ακτών στο σύνολο του τομέα, με κέντρο βάρους τον κόλπο Μαλίων και Ηρακλείου, περίξ του Ρεθύμνου, τον κόλπο Γεωργιούπολης (κόλπος Αλμυρού) καθώς και της Μεσσαράς, η ασφάλιση των βάσεων Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Τυμπακίου. Στην περίπτωση επίθεσης αναφέρεται η άμεση παράταξη των διαθέσιμων δυνάμεων, η παραμονή των μάχιμων κινητών περιπολιών στις υπόλοιπες απειλούμενες ακτογραμμές για την ασφάλιση των βάσεων, η διατήρηση επαφής με τα παρακείμενα ιταλικά στρατεύματα.

2) Τον Τομέα Ταξιαρχίας Λευκών Ορέων (αναφέρεται ως επικεφαλής, ο διοικητής της 1ης Ταξιαρχίας Φρουρίου Κρήτης, ως κύρια μονάδα το 746ο Σύνταγμα Πεζικού καταγράφοντας υπαγόμενα τμήματα πεζικού-μηχανικού-πυροβολικού-τεθωρακισμένων). Ως αποστολή αναφέρεται η επιτήρηση των ακτών στο σύνολο του τομέα, με κέντρο βάρους τον κόλπο Σούδας και Χανίων, τον Κισσαμικό κόλπο, και την περιοχή πλησίον Παλαιόχωρας και Σφακίων, η ασφάλιση της βάσης Σούδας- Χανίων, των βάσεων Πλατανιάς, Μάλεμε καθώς και της Γαύδου. Στην περίπτωση επίθεσης σημειώνεται η ανάγκη κατοχής της ακτογραμμής Σούδας-Χανίων και του αεροδρομίου στο Μάλεμε, η αναχαίτιση της προέλασης των αντιπάλων δυνάμεων, κατόπιν απόβασης, προς Χανιά, και η εκδήλωση επίθεσης εναντίον αυτών από τα νότια και πλάγια.

3) Τη μοίρα Α/Α Πυροβόλων 609 με αποστολή την προβολή άμυνας σε αεροπορικές επιθέσεις εναντίον του αεροδρομίου Καστελλίου και λιμένα Ηρακλείου.

4) Τη 2η ίλη επιλαρχίας Τεθωρακισμένων 212 στα Πεζά, με δυνατότητες επέμβασης στο Ηράκλειο για την περίπτωση συμμαχικής επίθεσης και από τις δύο πλευρές της πόλης, στη Μεσσαρά (προς Τυμπακί μέσω Αγίας Βαρβάρας), στο Καστέλλι στην περίπτωση επίθεσης αλεξιπτωτιστών. Συνεργασία με το 125ο Σύνταγμα Πεζικού.

5) Τη μοίρα Πυροβολικού 716 με χώρο επέμβασης πλησίον του Ρεθύμνου και Αρχοντικής. Συνεργασία με το 2ο τάγμα 125ου Συντάγματος Πεζικού σε περίπτωση αιφνιδιαστικής επίθεσης.

6) Το τάγμα Μηχανικού 220 στις Δαφνές, με αποστολή τον αποκλεισμό του δρόμου Ηρακλείου-Τυμπακίου, νοτίως της Αγίας Βαρβάρας και στα Σταυράκια.

Ακολουθεί το απόρρητο συνημμένο αριθ. 6. Αφορά στην επέμβαση του επάκτιου και Α/Α Πυροβολικού κατά τη διάρκεια εχθροπραξιών (καταγράφονται οι βάσεις Ηρακλείου, Τυμπακίου, ο τομέας συντάγματος Ρεθύμνου, Χανίων και Μάλεμε).

Στο απόρρητο συνημμένο αριθ. 7 αναφέρονται τα Επίπεδα Επιφυλακής 1 και 2 (καταγράφονται μέτρα).

Το αντίγραφο συνημμένο αριθ. 8, με ημερομηνία 20.6.1941 αφορά Πληροφοριακό Δελτίο περί κατευθυντήριων γραμμών για την καταπολέμηση των συμμαχικών μονάδων αλεξιπτωτιστών από τις γερμανικές δυνάμεις Πεζικού.

Σελίδες 22-34 (περίληψη- μετάφραση)

Έγγραφο της 164ης Μεραρχίας Πεζικού -με 4 συνημμένα-, με ημερομηνία 16.1.1942. Έκθεση Δραστηριότητας για το χρονικό διάστημα 1.1-15.1.1942.

Αναφέρεται στο 1) η μ.α. ανάληψη από τον διοικητή 125ου Συντάγματος Πεζικού της διοίκησης του έως πρότινος τομέα της 5ης Ορεινής Μεραρχίας στην Κρήτη και η επίσκεψη αυτού του στον διοικητή της ιταλικής Μεραρχίας «Siena» αναφορικά με τη λήψη επαφών.

(μετάφραση) 2) Η εσωπολιτική κατάσταση στο νησί χαρακτηρίζεται την παρούσα φάση από μια φαινομενική ηρεμία μεταξύ του άμαχου πληθυσμού. Ο πληθυσμός έχει ωστόσο, εκτός κάποιων εξαιρέσεων, τοποθετηθεί εντελώς εχθρικά απέναντι στο γερμανικό στρατό και δεν έχει εγκαταλείψει την ελπίδα για μια μελλοντική απελευθέρωση από τους Άγγλους. Στην περίπτωση μιας επίθεσης αναμένεται ότι θα συμμετέχει σε πράξεις δολιοφθοράς ή ως άτακτοι στις μάχες. Στις 1.1.1942 παραδόθηκε στο στράτευμα μια σύνοψη αναφορικά με την εσωπολιτική κατάσταση εκ της οποίας θα ληφθούν οι όποιες προς εξέταση λεπτομέρειες, περιέχοντας οδηγίες αναφορικά με τη στάση του στρατού απέναντι στον πληθυσμό (διάταξη περί άμυνας 1/42, συν. 1). Η διαμορφωθείσα κατάσταση απαιτεί συνεχώς την ανάγκη σύνταξης αναφορών που θα παραδίδονται στη μεραρχία στις 2., 13. και 14. κάθε μήνα. Επιπλέον, διατάχθηκαν, στις 9.1.1942, στρατιωτικά μέτρα ασφάλειας από τον άμαχο πληθυσμό, τα οποία αφορούν στην επιτήρηση της συγκοινωνίας, στις περιπολίες στις ακτές εκεί όπου δεν υφίσταται στρατιωτική παρουσία, στη συνεχή επίβλεψη των κεντρικών τηλεπικοινωνιών Ηρακλείου και στις ανά περίπτωση διατασσόμενες από τους διοικητές έρευνες στα χωριά (συνημμένο αριθ. 2).

3) Αντικατασκοπεία:

Στις 5.1.1942 πραγματοποιήθηκε στα Χανιά συνάντηση του 3ου Επιτελικού με τον αξιωματικό Αντικατασκοπείας στην Κρήτη, υπολοχαγό Bassenge. Κατόπιν συγκατάθεσης αυτού δόθηκε διαταγή στα συντάγματα η δραστηριοποίηση των τοποθετημένων Εμπίστων στις μονάδες της 5ης Ορεινής Μεραρχίας. Από τις επαφές του Στρατιωτικού Διοικητή Κρήτης με το παράρτημα Ηρακλείου προέκυψε μια γενική εικόνα της αντικατασκοπείας ιδιαίτερος στον κεντρικό τομέα της νήσου. Μέσω αυτού καθώς και των υπολοίπων εγγράφων της 5ης Ορεινής Μεραρχίας μπορεί να γίνει αντιληπτό ότι οι κατάσκοποι του εχθρού διαθέτουν ένα εκτεταμένο δίκτυο κατασκοπείας σε ολόκληρο το νησί. Τα νήματα αυτού φαίνεται να επικεντρώνονται στα νότια παράλια της οροσειράς των Αστερουσίων εκεί όπου έχουν καταφύγει ξεκάθαρα πολυάριθμοι Άγγλοι αιχμάλωτοι πολέμου και έχουν ενωθεί περιφερόμενοι

Άγγλοι με Έλληνες συμμορίτες και με μεμονωμένα άτομα. Στο πλαίσιο αυτό κερδίζει έδαφος η άποψη ότι η ρίψη με αλεξίπτωτα δοχείων με τρόφιμα τη νύχτα της 4. προς 5./1./1941 στην πεδιάδα της Μεσσαράς, είχε γνωστοποιηθεί μέσω ασυρμάτου στις ομάδες κατασκόπων και συμμορίες.

Στις 5.1.1942 αποκόπηκαν 20 μ. καλώδιο από τηλεφωνική γραμμή της μονάδας Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς 829. Ήταν η τρίτη εντός μικρού διαστήματος πράξη δολιοφθοράς σε γραμμή της εν λόγω μονάδας. Από το Φρουραρχείο Ηρακλείου διατάχθηκε μια συνεχής επιτήρηση.

Τη νύχτα της 4. προς 5/1/1942 έριξαν αγγλικά αεροσκάφη στο λιμάνι του Ηρακλείου προκηρύξεις στην ελληνική γλώσσα.

Στις 10/1/1942 εντοπίστηκε από τη κινητή φρουρά του 10ου λόχου 125ου Συντάγματος Πεζικού στα Μάλια μια βενζινακάτος και οδηγήθηκε στο λιμάνι του Ηρακλείου. Έφερε παράνομο φορτίο με ελαιόλαδο.

Παραδόθηκαν στο στράτευμα, με την απόφαση Αντικατασκοπείας 2/42 από 8/1/1942, μια σειρά επίκαιρων ανακοινώσεων αντικατασκοπείας και εντολών (συνημμένο αριθ. 3).

(περίληψη) Γίνεται κατόπιν αναφορά περί αεράμυνας, στρατιωτικής ειδησιογραφίας, ιδεολογικής καθοδήγησης Γερμανών στρατιωτών, δραστηριοποίησης οχημάτων προβολής ταινιών.

Το πρώτο απόρρητο συνημμένο φέρει την ημερομηνία 1.1.1942. Αναφέρεται στη στάση του γερμανικού στρατού απέναντι στον πληθυσμό και στην εσωπολιτική κατάσταση. (μετάφραση) Α. Γενικά.

1) Η στάση και η συμπεριφορά του πληθυσμού της Κρήτης χρήζει συνεχούς παρακολούθησης και επίβλεψης από το γερμανικό στρατό. Ένα τμήμα του πληθυσμού, ιδιαιτέρως στο δυτικό τμήμα του νησιού, συμμετείχε ως άτακτοι στις εχθροπραξίες του Μαΐου 1941 και πραγματοποίησε απάνθρωπες ωμότητες εναντίον Γερμανών στρατιωτών. Ο πληθυσμός ανταποκρίθηκε εν μέρει μόνο στην απαίτηση περί παράδοσης όπλων και πολεμοφοδίων. Αιφνιδιαστικές επιδρομές εναντίον μελών και οχημάτων του γερμανικού στρατού, δολιοφθορές στις αποθήκες πολεμοφοδίων και τροφίμων, υπόθαλψη των έχοντας διαφύγει της αιχμαλωσίας ή ακόμα κινούμενων ελεύθερων Άγγλων και άλλες εχθρικές πράξεις από πλευράς πληθυσμού πίεσαν όχι μόνο προς μια σε αυστηρά πλαίσια επιτήρηση του άμαχου πληθυσμού και ιδιαιτέρως της δημόσιας συναναστροφής στις πόλεις, αλλά και στην πραγματοποίηση μεγάλης κλίμακας εκκαθαριστικών επιχειρήσεων στα πλαίσια των συνταγμάτων με τεθωρακισμένα.

Η δραστική ανάμειξη του στρατού και στρατοδικείων για την τήρηση της τάξης οδήγησαν κατά τη διάρκεια του Φθινοπώρου στην εξομάλυνση της κατάστασης έτσι ώστε το μήνα Νοέμβριο να μπορέσει να θεσπιστεί μια αμνηστία σε συνδυασμό με μια επανειλημμένη προτροπή προς παράδοση των υπόλοιπων αποθεμάτων όπλων και πολεμοφοδίων.

Η φαινομενική ηρεμία του άμαχου πληθυσμού κατά το τωρινό διάστημα δεν θα πρέπει όμως να παραπλανήσει ότι έχει παύσει, ανεξαρτήτως κάποιων εξαιρέσεων, να τοποθετείται τελείως εχθρικά απέναντι στο γερμανικό στρατό. Σε καμία περίπτωση δεν έχει εγκαταλείψει την ελπίδα μιας προερχόμενης από τους Άγγλους «απελευθέρωσης». Η άσχημη κατάσταση σίτισης στο νησί έχει προκαλέσει στις τάξεις του πληθυσμού τη διατήρηση μιας συνεχούς έντασης απέναντι στο γερμανικό στράτευμα.

2) Θεωρείται ως βέβαιο ότι στο εσωτερικό του νησιού, κυρίως στα μη κατεχόμενα από τα γερμανικά στρατεύματα χωριά και βραχώδεις περιοχές της υπαίθρου, υπάρχουν κέντρα αντίστασης και έχουν οργανωθεί εν μέρει με τη βοήθεια των Άγγλων που θα

αποκαλυπτόταν αμέσως στην περίπτωση μιας αγγλικής επίθεσης εναντίον του νησιού. Σε συνάρτηση με αυτό υφίσταται αναμφίβολα ένα επεκταμένο σε όλο το νησί δίκτυο επικοινωνιών μέσω αγγελιοφόρων, φωτεινών σημείων και φωτιάς σε υψώματα για την προώθηση πληροφοριών και φημών για λόγους προπαγάνδας. Ο ορεσίβιος πληθυσμός θεωρείται εκεί ιδιαίτερα εκπαιδευμένος όπως το έχουν αποδείξει οι διεξαγόμενες το φθινόπωρο εκκαθαριστικές επιχειρήσεις. Αναμένεται ότι τα συγκεκριμένα κέντρα αντίστασης θα διαπράξουν σε περίπτωση αγγλικής επίθεσης όχι μόνο δολιοφθορές σε μ.α. καλώδια, αποθήκες πυρομαχικών και σίτισης, αλλά θα συμμετέχουν ακόμα στις μάχες ως άτακτοι. Αυτό θα πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερος υπόψη για όλα τα προς λήψη μέτρα άμυνας και να δοθεί σημασία στις εντολές μάχης.

B. Η στάση του στρατού απέναντι στον πληθυσμό.

1) Η σε γενικές γραμμές στάση των στρατιωτών προς τον άμαχο πληθυσμό έχει καθοριστεί από την εν λόγω κατάσταση. Πρέπει να καταστεί ως βασικός άξονας μια εμβριθή νοθεσία του στρατού. Βασικά, να υπάρχει δυσπιστία προς κάθε Κρητικό. Εκεί όπου διαπιστώνεται μια φιλική στάση προς το Γερμανό στρατιώτη, να υπάρχει ταυτόχρονα μια δυσπιστία. Η ευπιστία, η φλυαρία και η συνδεδεμένη με αυτά παραβίαση της μυστικότητας μπορούν να έχουν στο νησί, το οποίο βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της αγγλικής υπηρεσίας Πληροφοριών στη Μέση Ανατολή, σημαντικότερες επιπτώσεις. Να υπάρξει κυρίως προειδοποίηση αναφορικά με τις συναναστροφές με το γυναικείο φύλο. Λόγω της εχθρικής στάσης του άμαχου πληθυσμού και λαμβανομένου υπόψη των δολοφονημένων με ύπουλο τρόπο συντρόφων μια προβαλλόμενη σε δημόσιο χώρο φιλική σχέση θα μείωνε το κύρος του γερμανικού στρατού και θα καθιστούσε το Γερμανό στρατιώτη αναξιοπρεπή. Από την άλλη πλευρά θα ήταν λάθος να αντιμετωπιστούν οι πολίτες με απότομο τρόπο, εκτός εάν από την πλευρά τους προτρέπεται μια αυστηρού τύπου μεταχείριση.

2) Εκ τούτου, προκύπτει για όλα τα μέλη της μεραρχίας ότι κατά τη συναναστροφή τους με τον άμαχο πληθυσμό θα πρέπει να συμπεριφέρονται ψυχρά, επιφυλακτικά και άψογα. Η ασφάλεια του στρατεύματος και η ασφάλιση του καταλαμβανόμενου με αιματοχυσία εδάφους εξαρτάται, περισσότερο από κάθε άλλη περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης, από τη συνειδητή και υπεύθυνη συμπεριφορά του κάθε στρατιώτη ξεχωριστά.

(περίληψη) Το δεύτερο απόρρητο συνημμένο φέρει την ημερομηνία 9.1.1942. Αναφέρεται στα μέτρα προστασίας απέναντι στον άμαχο πληθυσμό.

(μετάφραση) Ακόμα και στην περίπτωση μη ύπαρξης κινδύνου μιας άμεσα επαπειλούμενης εξέγερσης του κρητικού πληθυσμού και ότι μια τέτοια θα υπάρξει, κατά πάσα πιθανότητα, μόνο σε συνδυασμό με μια επίθεση εναντίον του νησιού, προκύπτει παρόλα ταύτα η αναγκαιότητα επιβολής προληπτικών μέτρων. Θα πρέπει να υπάρξει η επιδίωξη ότι τουλάχιστον ένα τμήμα των μέτρων αυτών θα συνδυαστεί με μ.α. δράσεις εδάφους και μετακινήσεις. Αυτό θα πραγματοποιηθεί λαμβάνοντας υπόψη τη δύσκολη κατάσταση καυσίμων, η οποία επιτρέπει την παρούσα στιγμή την επέμβαση μηχανοκίνητων ειδικών δυνάμεων μόνο σε ιδιαίτερες περιπτώσεις.

Από τη Μεραρχία διατάσσεται κυρίως:

1) η συχνότερη επέμβαση των ειδικών δυνάμεων Επιτήρησης Κυκλοφορίας στους δρόμους. Θα ελέγχουν την κυκλοφορία:

α) με βάση το μέγεθος της κυκλοφορίας (άτομα και οχήματα). Η εν λόγω επιτήρηση θα επαναλαμβάνεται στις ίδιες θέσεις ανά μικρά μεταξύ τους χρονικά διαστήματα. Θα υπάρχει η δυνατότητα σύγκρισης των εκάστοτε δεδομένων. Τα μέτρα θα εξυπηρετούν στον έλεγχο μετακινήσεων και στις κάτω από μυστικότητα μεταφορές τροφίμων και όπλων, κυρίως από τα νότια παράλια της νήσου προς το βόρειο τμήμα.

β) αναφορικά με την κατοχή ταυτοτήτων από τους πολίτες. Η έκδοση ταυτοτήτων έχει διαταχθεί για όλους συνολικά τους κατοίκους από το 10ο έτος της ηλικίας τους μέσω διάταξης του Έλληνα κυβερνήτη και κατόπιν προτροπής του διοικητή Φρουρίου Κρήτης αρχής γενομένης την 26./6./1941. Οι ταυτότητες πρέπει να φέρουν υπογραφή, το αποτύπωμα του αντίχειρα του κατόχου και να τις έχουν πάντα μαζί τους.

γ) σχετικά με το φορτίο των οχημάτων.

Τα ήδη προαναφερόμενα μέτρα θα λαμβάνουν χώρα τόσο κατά τη διάρκεια της ημέρας όσο και της νύχτας (ξημέρωμα). Στην περίπτωση αυτή πρέπει να ενεργούμε πάντα με αποφασιστικότητα, με αυστηρότητα και με πολύ υπομονή, αποφεύγοντας τις μη αναγκαίες επιθέσεις.

Τις προς την κατεύθυνση αυτή απαραίτητες διαταγές θα τις δίδουν οι διοικητές των συνταγμάτων, τα αυτόνομα τάγματα και οι στρατιωτικές μονάδες.

2) Οι προς επέμβαση μονάδες στις ακτές ή πλησίον αυτών θα επιφορτιστούν με το καθήκον της επιτήρησης των ακτογραμμών και κρυμμένων κόλπων, εκεί όπου δεν υπάρχει παρουσία στρατού. Η εν λόγω επιτήρηση θα σημειώνεται κυρίως κατά τη διάρκεια της νύχτας και μάλιστα από μάχιμες περιπολίες. Θεωρείται ως γεγονός - φαίνεται να επιβεβαιώνεται από σχετικές αναφορές εμπιστών - ότι από τις συγκεκριμένες θέσεις πραγματοποιούνται οι μετακινήσεις από και προς τον εχθρό. Αυτό ισχύει σε μεγάλο βαθμό για τα νότια παράλια, αλλά και επίσης για τους όχι ιδιαίτερος επιτηρούμενους υπόλοιπους τομείς πλησίον των ακτών. Διαπιστώθηκαν μέσω συλλήψεων συμμετεχόντων εν κρυπτώ αποβάσεις και επιβιβάσεις σε πλοία στο προηγούμενο χρονικό διάστημα.

Κάθε προσεγγίζοντας ή αποπλέοντας των ακτών πλοίο κατά τη διάρκεια της νύχτας θεωρείται ως ύποπτο. Οι επιβαίνοντες θα πρέπει πιθανότατα να συλληφθούν. Σε περίπτωση απόπειρας διαφυγής θα γίνει χρήση των όπλων. Να ελέγχονται άτομα και σκάφη, καθώς και να δοθεί προσοχή για κρυμμένα έγγραφα με πληροφορίες.

Οι αναχωρώντας και αφιχθέντες πολίτες θα χρειάζονται σε κάθε περίπτωση μια γραπτή έγκριση αναχώρησης και εισόδου από τις υπηρεσίες της στρατιωτικής διοίκησης (φρουραρχία ή τοπικές διοικήσεις).

3) Η αντικαθιστάμενη μεραρχία έχει ορίσει τα διατασσόμενα στα ψηφία 1-2 μέτρα αναφορικά με τις βρισκόμενες σε ετοιμότητα επίθεσης ομάδες και τις εξονυχιστικές έρευνες περιοχών. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να πραγματοποιηθούν μόνο στην περίπτωση που το επιτρέπουν ειδικοί λόγοι. Οι αντίστοιχες διαταγές θα δίδονται από τους διοικητές των συνταγμάτων, των αυτόνομων ταγμάτων καθώς και των μονάδων. Θα προβούμε στα παρακάτω μέτρα:

α) Επανέλεγχος των μητρών υπό την ταυτόχρονη εξακρίβωση παρουσίας και απουσίας του ανδρικού πληθυσμού. Εξακρίβωση στοιχείων και σύντομη ανάκριση των μη γηγενών πολιτών, κυρίως των ανδρών.

β) Έλεγχος προς όλους συνολικά τους κατοίκους για έκδοση ταυτότητας.

γ) Στους ταυτοποιημένους αλλοδαπούς (μη Έλληνες) να ελεγχθεί το διαβατήριό και τα προσωπικά έγγραφα.

δ) Να γίνει έλεγχος στους εγγεγραμμένους πολίτες εχθρικών χωρών, εάν έχουν έως 1.7.1941 ανταποκριθεί στην αναγκαία παρουσία τους στη στρατιωτική διοίκηση και στο αρμόδιο τοπικό Φρουραρχείο. Σε περίπτωση αμφιβολίας να συλληφθούν.

ε) Οι κατ' οίκον έρευνες να επεκταθούν για όπλα, πυρομαχικά, στρατιωτικό υλικό, κάθε είδους λεία πολέμου, ραδιόφωνα και κρυμμένα σιτηρά.

Όλα τα ραδιόφωνα θα έπρεπε να είχαν παραδοθεί από τον κρητικό πληθυσμό εδώ και μεγάλο χρονικό διάστημα. Στην ύπαρξη σιτηρών να ελεγχθεί εάν οι υφιστάμενες ποσότητες έχουν δηλωθεί στο δήμαρχο. Να ληφθεί υπόψη η κατοχή για σε φυσιολογικό

πλαίσιο προσωπική ανάγκη. Κρυμμένα αποθέματα σιτηρών πρέπει να κατασχεθούν και να παραδοθούν στους δημάρχους.

ζ) Από τις μονάδες της αντικαθιστάμενης μεραρχίας έχουν καταρτιστεί κατάλογοι καταγραφής Βενιζελικών και Κομμουνιστών. Σε μεγαλύτερες περιοχές επεκτάθηκε η καταγραφή μόνο στους αρχηγούς και στελέχη, ανάλογα με την ισχύ των κομμμάτων. Οι εν λόγω κατάλογοι περιέχονται στους παραδομένους στις μονάδες της μεραρχίας φακέλους. Σε περίπτωση αναγκαίας λήψης ομήρων τίθεται η σύλληψη των ατόμων αυτών σε προτεραιότητα.

Τα μέτρα στο α) και δ) να σημειωθούν, ανάλογα την κατάσταση και περίσταση, δειγματοληπτικά και αδιάλειπτα.

4) Να πραγματοποιηθεί, σε συνδυασμό με ασκήσεις εδάφους, μια ενδελεχή έρευνα σε σπηλιές και σε ορεινές στάνες για τον εντοπισμό όπλων και πολεμικού υλικού.

5) Το τάγμα Επικοινωνιών 220 θα στείλει ένα κατάλληλο άτομο για τη διαρκή επιτήρηση της κεντρικής υπηρεσίας Τηλεπικοινωνιών Ηρακλείου (γραφείο κλήσεων). Θα έχει ως αποστολή την επίβλεψη μη υποκλοπής των μέσω της εν λόγω υπηρεσίας συνομιλιών του γερμανικού στρατού.

(περίληψη) Το τρίτο φέρει την ημερομηνία 8.1.1942. Αναφέρεται στην αντικατασκοπεία, αφορώντας μ.α. στον έλεγχο μετάδοσης πληροφοριών μέσω του γερμανικού ραδιοφώνου στην Αθήνα, στον κίνδυνο τηλεφωνικής υποκλοπής γερμανικών συνομιλιών, στην απομάκρυνση πινακίδων σήμανσης δρόμων ή περιοχών για λόγους προφύλαξης των γερμανικών μονάδων, στην οργάνωση από την αγγλική υπηρεσία Πληροφοριών γηγενών ομάδων δολιοφθορέων (καταγράφονται ζημιές σε ελαστικά φορτηγών, η απομάκρυνση παξιμαδιών σε τροχούς οχημάτων, αποκοπή καλωδίων). Αναφέρεται ακόμα η προειδοποίηση προς τους κατοίκους, μέσω δημοσιοποίησης σε εφημερίδα στις 13 Οκτωβρίου 1941, περί επιβολής αντιποίνων για τις περιπτώσεις δολιοφθορές, σε περίπτωση μη παράδοσης των δραστών (επιβολή προστίμων, περιορισμός των μετακινήσεων, επιτήρηση από κατοίκους των απειλούμενων εγκαταστάσεων, συλλήψεις ομήρων).

Το τέταρτο φέρει την ημερομηνία 10.1.1942. Αφορά στην υλοποίηση μέτρων αεράμυνας στην Κρήτη.

Σελίδες 35-36 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της 164ης Μεραρχίας Πεζικού με ημερομηνία 17.1.1942. Έκθεση Πεπραγμένων για το χρονικό διάστημα 1-15.1.1942. Καταγράφει μ.α. τη μετακίνηση του επιτελείου 164ης Μεραρχίας Πεζικού στην Κρήτη, την προαγωγή στελεχών του γερμανικού στρατού, τη μετονομασία της 164ης Μεραρχίας Πεζικού σε «Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης» και της 713ης Μεραρχίας Πεζικού σε «1η Ταξιαρχία Φρουρίου Κρήτης», την κατάσταση στρατιωτικών αδειών.

Σελίδες 37-40 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 4.2.1941. Έκθεση Πεπραγμένων για το χρονικό διάστημα 16-31.1.1942. Καταγράφει μ. α. την αναδιοργάνωση των στρατιωτικών μονάδων της πρώην 164ης Μεραρχίας Πεζικού, την κατάσταση μεταφορών στην ηπειρωτική Ελλάδα και προς Κρήτη (αναφέρονται προβλήματα αυτών), αλλαγές σε χώρους παραμονής στρατευμάτων και μετακινήσεις μονάδων στρατού.

Σελίδες 41-45 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 29.1.1942. Αφορά μ.α. στη μετακίνηση αδειούχων Γερμανών στρατιωτών από Κρήτη προς Γερμανία (καταγράφονται στρατιωτικές μονάδες, ενδιάμεσοι σταθμοί καθώς και χώροι παραμονής).

Σελίδες 46-47 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της 164ης Μεραρχίας Πεζικού με ημερομηνία 20.1.1942. Αφορά στην αναδιοργάνωση μονάδων στρατού.

Σελίδες 48-50 (περίληψη-μετάφραση)

Απόρρητο συνημμένο αριθ. 2 στη Διαταγή Μεραρχίας αριθ. 1 (δες σελ. 7-21). Αφορά στο ήδη καταγεγραμμένο συνημμένο, προσθέτοντας 2 επιπλέον τομείς:

1) Τομέας Συντάγματος Ηρακλείου (ως επικεφαλής αναφέρεται ο διοικητής του 125ου Συντάγματος Πεζικού και ως κύρια μονάδα το εν λόγω σύνταγμα), με αποστολή: την επίβλεψη των ακτών σε όλο συνολικά τον τομέα του συντάγματος, με κέντρο βάρους τους κόλπους Μαλίων-Ηρακλείου-Μεσσαράς και την υπεράσπιση των βάσεων Ηρακλείου και Τυμπακίου. Στην περίπτωση συμμαχικής επίθεσης αναφέρεται η άμεση μετακίνηση των διαθέσιμων δυνάμεων προς το σημαντικής στρατιωτικής σημασίας χώρο και η παραμονή των αξιόμαχων περιπολιών στις υπόλοιπες απειλούμενες ακτογραμμές ως προς την ασφάλιση των μη έχοντας δεχτεί επίθεση βάσεων. Σημειώνεται η ανάγκη διατήρησης επαφής με τα ιταλικά παρακείμενα στρατεύματα.

2) Τομέας Συντάγματος Ρεθύμνου (ως επικεφαλής αναφέρεται ο διοικητής του 382ου Συντάγματος Πεζικού και ως κύρια μονάδα τμήματα του εν λόγω συντάγματος), με αποστολή: την επίβλεψη των ακτών σε όλο συνολικά τον τομέα του συντάγματος, με κέντρο βάρους την περιοχή πλησίον του Ρεθύμνου και τον κόλπο της Γεωργιούπολης (κόλπος του Αλμυρού) καθώς και την υπεράσπιση της βάσης Ρεθύμνου. Στην περίπτωση συμμαχικής επίθεσης αναφέρεται η άμεση μετακίνηση των διαθέσιμων δυνάμεων προς το σημαντικής στρατιωτικής σημασίας χώρο, η παραμονή των αξιόμαχων περιπολιών στις υπόλοιπες απειλούμενες ακτογραμμές και η συνεχής προστασία του Ρεθύμνου.

Σελίδες 51-54 (περίληψη)

Απόρρητο συνημμένο αριθ. 5 στη Διαταγή Μεραρχίας αριθ. 1. (δες σελ. 7-21). Αφορά στη στρατιωτική σημασία των γερμανικών βάσεων στην Κρήτη. Καταγράφονται οι βάσεις Τυμπακίου-Ηρακλείου-Ρεθύμνου -αεροδρόμιο- πόλης Ρεθύμνου-Σούδας-Χανίων-Πλατανιά-Μάλεμε.

1) Η βάση Τυμπακίου με στόχο την προστασία του αεροδρόμιου Τυμπακίου και την εξουδετέρωση συμμαχικής απόβασης από θάλασσα και αέρα στις ακτές της Μεσσαράς. Αναφέρεται η στρέψη του κύριου μετώπου προς θάλασσα λόγω μορφολογίας εδάφους και η ασφάλιση (αυξημένη επιτήρηση-ετοιμότητα μάχης και επέμβασης εφεδρειών) αυτής προς ανατολάς λόγω δυνατότητας απόβασης μονάδων αλεξιπτωτιστών στην πεδιάδα της Μεσσαράς.

2) Η βάση Ηρακλείου με στόχο την περιμετρική προστασία του Ηρακλείου, ως κομβικό οδικό σημείο, του λιμένα, του αεροδρομίου, της ακτογραμμής και των οδηγώντας στην πόλη του Ηρακλείου δρόμους.

3) Η βάση Ρεθύμνου-αεροδρόμιο με στόχο την προστασία του αεροδρόμιο στο Ρέθυμνο (μη κυκλική υπεράσπιση λόγω μορφολογίας εδάφους και μέσω περιμετρικής ρίψης πυρών από τις «φωλιές αντίστασης» ανατολικά και νοτιοδυτικά του αεροδρομίου).

4) Η βάση Ρεθύμνου-πόλη με στόχο την προστασία της πόλης ως οδικό κομβικό σημείο και της ακτογραμμής.

5) Η βάση Σούδας- Χανίων με στόχο την προστασία του λιμένα, της πόλης των Χανίων, ως οδικό κομβικό σημείο, του κέντρου στρατιωτικής διοίκησης της νήσου και της ακτογραμμής (αναχαίτιση του έχοντας σχεδόν πραγματοποιήσει απόβαση αντίπαλου προς προώθηση από το Ακρωτήριο και από δυσμάς-ανατολάς στη Σούδα-Χανιά).

6) Η βάση Πλατανιάς με στόχο την περιμετρική προστασία του Υψώματος Πλατανιά (σημαντικής σημασίας για τη σύνδεση Χανίων-Μάλεμε-Κισσαμικού Κόλπου), την εξ αυτού επέμβαση εφεδρικών δυνάμεων και τη δυνατότητα προέλασης προς το δρόμο μεταξύ Μάλεμε και Πλατανιά με κατεύθυνση τον Αλικιανό.

7) Η βάση Μάλεμε με στόχο την προστασία του αεροδρομίου του Μάλεμε από συμμαχική απόβαση από θάλασσα και αέρα καθώς και από επίθεση του έχοντας πραγματοποιήσει απόβαση από ανατολάς και δυσμάς και η ασφάλιση αυτού προς Νότο (μη περιμετρική υπεράσπιση λόγω μορφολογίας εδάφους), η προστασία του Υψώματος με το Ναό (φωλιά με περιμετρική άμυνα). Η προστασία του αεροδρομίου μέσω του ελέγχου του Υψώματος 107 (περιμετρική υπεράσπιση μέσω πυρών από το έδαφος) και διάθεσης επαρκών στρατιωτικών δυνάμεων προς αντεπίθεση στο χώρο νοτίως του εν λόγω υψώματος για την αναχαίτιση και εξουδετέρωση της προέλασης προς ανατολάς και δυσμάς αυτού.

Καταγράφεται επίσης η σημασία των «φωλιών αντίστασης», των θέσεων στα μετόπισθεν, η επέκταση και διοίκηση των βάσεων καθώς και των εκεί εφεδρειών.

Σελίδα 55 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της 164ης Μεραρχίας Πεζικού με ημερομηνία 18.1.1942. Υπηρεσιακές Εντολές προς τον διοικητή Ταξιαρχίας Φρουρίου Κρήτης.

Σελίδα 56 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 30.1.1942. Αφορά στα καθήκοντα του διοικητή 220ου Συντάγματος Πυροβολικού στο πλαίσιο σχεδίου άμυνας.

Σελίδα 57 (περίληψη)

Ανακοίνωση της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης περί καταγραφής της θερμοκρασίας (υπό σκιά και ήλιο) για 28.1.1942.

Σελίδες 58-63 (περίληψη-μετάφραση)

Στρατιωτικό έγγραφο -με δύο συνημμένα- της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 3.2.1942.

Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 16-31.1.1942.

(μετάφραση) Α. Η εσωπολιτική κατάσταση στην Κρήτη χαρακτηρίζεται όπως πρότινος από τη μεγάλη επιφυλακτικότητα του ελληνικού πληθυσμού. Η απόλυτη πλειοψηφία των Κρητών έχει ταχθεί υπέρ των Άγγλων, υπάρχει μόνο ένας μικρός αριθμός γερμανόφιλων πολιτών. Αυτοί οι τελευταίοι στρατολογούνται από την Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Κρήτης και τα Συντάγματα Πεζικού 382 και 125 ως Έμπιστοι.

Οι επιτυχίες των Άγγλων τον Ιανουάριο στη Βόρεια Αφρική επέφεραν στο αγγλόφιλο τμήμα του πληθυσμού μια τόνωση του ηθικού και για το γερμανόφιλο μια βέβαιη νευρική κατάσταση που αποτυπώθηκε στις πολλές αναφορές «Εμπίστων» περί μιας επικείμενης αγγλικής επίθεσης.

Λεπτομέρειες αναφορικά με την κατάσταση στο εσωτερικό δίδονται στις επισυναπτόμενες αναφορές στο συνημμένο αριθ. 1 προς Διοίκηση Φρουρίου Κρήτης από 25-27.1.1942.

Ως προς τον έλεγχο των πολυάριθμων αναφορών Εμπίστων περί δημιουργίας συμμοριών σε επαφή με τους τριγυρίζοντας ελεύθερα Άγγλους, της απαγορευμένης μ. α. οπλοκατοχής καθώς και τα ανάπτυξης ταυτόχρονα στον πληθυσμό το αίσθημα εποπτείας, πραγματοποιήθηκαν κατόπιν διαταγής του διοικητή Φρουρίου Κρήτης οι παρακάτω έλεγχοι:

- 1) Στα Ανώγεια, στις 25.1 από το 125ο Σύνταγμα Πεζικού.
- 2) Στη μονή Αρκαδίου, στις 29.1 από 382ο Σύνταγμα Πεζικού.
- 3) Στη Βαγιωνιά, Σταύγες, Λούκια, Βασιλική, στις 31.1 από το 125ο Σύνταγμα Πεζικού.
- 4) Στο Ασήμι, Λακούδια, Χουστουλιανά, Μητρόπολη, στις 31.1 από το 125ο Σύνταγμα Πεζικού.
- 5) Στο Χάρακα, Παρανύμφους, Τρεις Εκκλησιές, μονή Κουδουμά, Καπετανιανά, μονή Αγίου Νικολάου, από 31.1. έως 2.2 από το 125ο Σύνταγμα Πεζικού.
- 6) Στο Μεσοχωριό, Τσούτσουρα, Άγιο Νικήτα, Αχεντριά, από 31.1 έως 2.2. από το 125ο Σύνταγμα Πεζικού.

Αποτελέσματα των ερευνών έως 31.1.1942:

σύλληψη 17 πολιτών, εκ των οποίων οι 14 αναζητούνταν από τη Μυστική Αστυνομία Στρατού, 2 λόγω οπλοκατοχής και 1 εξαιτίας κατοχής εκρηκτικών υλών. Λιγιστά τα ευρήματα όπλων.

Παράλληλα, υπήρξε σε όλο συνολικά το νησί κινητοποίηση των μονάδων για την πραγματοποίηση νυχτερινών περιπολιών το διάστημα 28.1 έως 5.2.

Αποτελέσματα έως τις 3/1/1942:

2 πολίτες συνελήφθησαν λόγω οπλοκατοχής (νυχτερινή περιπολία 382ου Συντάγματος Πεζικού).

Σύμφωνα με αναφορά της Μεραρχίας «Siena» θα προσάραζε αγγλικό υποβρύχιο, μεταξύ 25 και 29/1/1942, πλησίον του Αγίου Παντελεήμονα (κόλπος Μαριδάκι). Η μεραρχία έθεσε μια ειδική ομάδα καταδίωξης σε ετοιμότητα. Βάσει αναφορών Εμπίστων μέσω της Μεραρχίας «Siena», το υποβρύχιο είχε προσαράξει ήδη στις 20/1/1942. Μετέφερε όπλα, πολεμοφόδια και στον αρχηγό των συμμοριών Μπαντουβά.

Το απόγευμα της 27.1 αποκόπηκε καλώδιο μεταξύ Δράμιας και Επισκοπής (14 χλμ νοτιοδυτικά του Ρεθύμνου). Οι δράστες άγνωστοι. Ζητήθηκε στο περιφερειακό Φρουραρχείο Ρεθύμνου για μέτρα επίβλεψης.

(περίληψη) Αναφέρεται επίσης μ.α. η διανομή στρατιωτικής εφημερίδας (καταγράφονται δυσκολίες), στρατιωτικού ταχυδρομείου (παραλαβή ημερησίων εφημερίδων, περιοδικών και προσωπικών γραμμάτων εμψυχώνοντας κατ' αυτό τον τρόπο το ηθικό του Γερμανού στρατιώτη), η προβολή ταινιών στα Χανιά, Ρέθυμνο και Ηράκλειο και σε άλλες περιοχές μέσω 3 οχημάτων κινητού κινηματογράφου (αναφέρεται η αδυναμία για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα λειτουργίας του κινηματογράφου στο Ηράκλειο λόγω προβλημάτων ηλεκτροδότησης), η παρουσίαση θεατρικών παραστάσεων, η δραστηριοποίηση της Στρατονομίας για ζητήματα μεταφοράς στρατιωτικού υλικού (καταγράφονται χώροι εντός και εκτός Κρήτης), η εκπαίδευση αυτής στην πόλη των Χανίων, η απώλεια στρατιωτικού υλικού κατά τη βύθιση του ατμόπλοιου «Citta di Livorno» (καταγράφονται είδη).

Το πρώτο συνημμένο από την 164η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης προς Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, με ημερομηνία 25.1.1942.

Έκθεση για το διάστημα 15-25/1/1942 αναφορικά με την κατάσταση του άμαχου πληθυσμού.

(μετάφραση) 1) Γενική εντύπωση

Η στάση του ελληνικού πληθυσμού απέναντι στο γερμανικό στρατό δεν έχει αλλάξει από την τελευταία αναφορά. Η περιοχή πέριξ των Δαφνών έχει χαρακτηριστεί ως εξαιρετικά ήσυχη.

Η κατάσταση επισιτισμού στην πόλη του Ηρακλείου έχει επιδεινωθεί λόγω της επιβολής από το περιφερειακό Φρουραρχείο υψηλότερων τιμών στα τρόφιμα. Στους παραγωγούς και εμπόρους είναι οι καθορισμένες τιμές πάρα πολύ χαμηλές. Στα καταστήματα επίσης δεν διατίθενται πλέον εγχώρια υπαίθρια προϊόντα. Παράλληλα, υπάρχει έλλειψη σε σιτηρά για ψωμί, πατάτες, ρύζι και όσπρια. Τα περισσότερα καταστήματα συνάπτουν συμφωνίες με βάση τον αντιπραγματισμό. Το σπουδαιότερο μέσο ανταλλαγής από το χρονικό σημείο «εξαφάνισης» των υπαίθριων αγροτικών προϊόντων είναι το αλάτι. Ο καθορισμός των τιμών είχε επίσης ως αποτέλεσμα την μη προμήθεια στην πόλη των προοριζόμενων για γυναίκοπαιδα σημαντικά τρόφιμα όπως κατσικίσιο γάλα, τυρί κ.ο.κ που υπάρχουν σε επαρκή ποσότητα στις γύρω περιοχές. Στις αγροτικές περιοχές είναι η κατάσταση διατροφής σημαντικά καλύτερη.

2) Σημαντικά συμβάντα:

α) Από αναφορά ελληνικού αστυνομικού σταθμού στις 19/1/1942 κατόρθωσε μια περιπολία του 3ου λόχου 125ου Συντάγματος Πεζικού να συλλάβει 3 Άγγλους και 2 Αυστραλούς (δες αναφορά από 22/2/1942) στον Άγιο Κύριλλο πλησίον της Πόμπιας.

β) Στις 18/1/1942 συνελήφθησαν 3 πολίτες από τις Ασίτες (6 χλμ νοτιοδυτικά των Αρχανών). Εναντίον αυτών υπάρχει η υποψία παράνομης κατοχής συσκευής ραδιοφώνου. Η έρευνα δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Οι ύποπτοι βρίσκονται στη φυλακή.

γ) Στις 22/1/1942 συνελήφθη πλησίον του Βενεράτου (νοτίως των Δαφνών) μια γυναίκα που σκόπευε να γκρεμίσει πινακίδες σήμανσης κατεύθυνσης και να τις απομακρύνει. Από την έρευνα προέκυψε ότι δεν είναι πνευματικά υπεύθυνη των πράξεων της. Παραδόθηκε στη Μυστική Αστυνομία Στρατού Ηράκλειου, στο τμήμα Ασφάλειας.

δ) Σύμφωνα με κατάθεση ενός ομιλώντας τη γερμανική γλώσσα Έλληνα ιατρού στο Καστέλλι, ο τοποθετημένος από τη ρυθμιστική αρχή του αεροδρομίου Καστελλίου Έλληνας διερμηνέας με το επίθετο Πολίτης είναι ανέκαθεν ιδιαιτέρως εχθρικός προς τους Γερμανούς. Η δραστηριότητα του εξασφαλίζει αναπόφευκτα μια σημαντικού χαρακτήρα γνώση στα ζητήματα του γερμανικού στρατού. Η απομάκρυνση ή τουλάχιστον η σε αυστηρά πλαίσια επιτήρηση αυτού κρίνεται αναγκαία.

ε) Στις 21/1/1942 και ώρα 19:30, δέχθηκε πυρά ένας αγγελιοφόρος της μονάδας Επακτίου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς, καθοδόν από την πόλη του Ηρακλείου προς Ρογδιά (10 χλμ βορειοδυτικά του Ηρακλείου). Από τα έχοντας προκύψει στοιχεία συμπεραίνεται ότι τα πυρά δεν προορίζονταν για αυτόν.

στ') Η ελληνική Αστυνομία Μοιρών δεν στηρίζει επ' ουδενί τα ζητήματα του γερμανικού στρατού.

ζ) Σημειώθηκε επιχείρηση έρευνας στο χωριό Ανώγεια (23 χλμ δυτικά-νοτιοανατολικά του Ηρακλείου) στις 25/1/1942 για τον εντοπισμό όπλων σε μη ύποπτα άτομα, χωρίς αξιολογικό αποτέλεσμα. Τα ευρήματα σε όπλα ήταν ελάχιστα. Συνελήφθησαν 9 ύποπτοι. Θα ακολουθήσουν λεπτομερείς αναφορές.

η) Σύμφωνα με αναφορά της Μυστικής Αστυνομίας Στρατού στις 25/1/1942 βρίσκονται 4 Άγγλοι φυγάδες στον ελληνικό αστυνομικό σταθμό στον Πύργο (36 χλμ νοτίως του Ηρακλείου). Παρελήφθησαν στις 26/1/1942 από το στράτευμα.

3) Εκτίμηση της κατάστασης:

Όλες οι υφιστάμενες αναφορές των Εμπιστών συγκλίνουν ότι πολλοί Άγγλοι βρίσκονται στα χωριά της βόρειας, ανατολικής και νότιας περιφέρειας της οροσειράς Ίδης καθώς και στο νότιο άκρο της Μεσσαράς. Όπως φαίνεται μετακινήθηκαν στα χωριά από τα βουνά λόγω των κακών καιρικών συνθηκών. Σχεδόν στο σύνολό του ο πληθυσμός, που είναι εκτός κάποιων εξαιρέσεων αγγλόφιλος, συμμετείχε στην υποστήριξη αυτών με τρόφιμα.

4) Προτιθέμενα μέτρα:

α) Για την ενίσχυση της γερμανικής προπαγάνδας προτείνεται να δοθεί διαταγή προς τους δήμαρχους περί προώθησης στις πόλεις και χωριά όλων των κυκλοφορώντας στο νησί ελληνικών εφημερίδων. Παράλληλα, η δραστηριοποίηση ενός ή περισσοτέρων οχημάτων με megάφωνο για τη μετάδοση των γερμανικών ειδήσεων στην ελληνική γλώσσα θα ήταν πολύ λειτουργικό. Το συγκεκριμένο μοντέλο προπαγάνδας έχει άρτια λειτουργήσει στην ηπειρωτική Ελλάδα.

β) Η ελληνική δημόσια διοίκηση και Χωροφυλακή φαίνεται να συνεργάζονται με την εχθρική υπηρεσία Πληροφοριών. Ο αυστηρός έλεγχος του προσωπικού και η άμεση εκκαθάριση θα ενίσχυε τη στάση των γερμανόφιλων κατοίκων και θα ανακούφιζε σε σημαντικό βαθμό τον αγώνα εναντίον ατάκτων και Άγγλων.

(περίληψη) Το δεύτερο συνημμένο απόρρητο αντίγραφο από τη Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης προς Διοικητή Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 27/1/1942. Συμπλήρωμα στην εσωπολιτική κατάσταση.

(μετάφραση) 2. ζ) Στις 15/1/1942 και ώρα λίγο πριν τις 17:00, δέχθηκε 1 τυφεκιοφόρος του 8ου λόχου 733ου Συντάγματος Πεζικού πυρά από 3 πολίτες που όπως φαίνονταν σκόπευαν να προβούν στην κλοπή πρόβατων, 1 ½ χλμ νοτίως της Αγίας Μαρίας (8 χλμ νοτίως της πόλης των Χανίων). Κατόπιν ανταπόδοσης των πυρών από τον στρατιώτη τράπηκαν οι δράστες σε φυγή και δεν μπόρεσαν έως τώρα να εντοπιστούν. (Το περιστατικό έχει αναφερθεί σε προηγούμενη τηλεφωνική αναφορά στο Φρουραρχείο).

η) Λόγω πυροβολισμών εναντίον φρουρού του 12ου λόχου 746ου Συντάγματος Πεζικού πλησίον του Γαλατά και εύρεσης όπλων σε χωράφι πλησίον της Αγίας Μαρίας (8 χλμ δυτικά των Χανίων) πραγματοποιήθηκε, στις 22.1, έρευνα από τον 8ο λόχο 746ου Συντάγματος Πεζικού σε συνεργασία με τη Μυστική Αστυνομία Στρατού στο Σταλό (7 χλμ δυτικά των Χανίων). Εντοπίστηκε σε κάτοικο αριθμός καλοδιατηρημένων όπλων, πολεμοφοδίων και άλλων στρατιωτικών λαφύρων, σε έναν άλλο βρέθηκε ένα ραδιόφωνο με συσσωρευτή. Εντοπίστηκαν επίσης σε μικρής έκτασης περιοχή άνω των 50 ρόλλοι αγκαθωτού σύρματος και 3 σύρματος αγωγού (το περιστατικό έχει αναφερθεί σε προηγούμενη τηλεφωνική αναφορά).

θ) Στο χρόνο αναφοράς παρουσιάστηκε αυτοβούλως σε μονάδα του 746ου Συντάγματος Πεζικού 1 Άγγλος (Νεοζηλανδός), ο πρώτος εδώ και άνω των δύο μηνών. Ανέφερε ότι βρίσκονταν πλησίον της Κανδάνου (32 χλμ νοτιοδυτικά των Χανίων). Παραδόθηκε επειδή δεν μπορούσε πλέον να συντηρηθεί με τρόφιμα από τους φοβισμένους κατοίκους εξαιτίας της ενισχυμένης επέμβασης περιπολιών.

ι) Οι κάτοικοι των πολύ απομακρυσμένων περιοχών, που αντίκρισαν στην περιοχή τους, τους πρώτους Γερμανούς στρατιώτες κατά την πραγματοποίηση περιπολιών του 746ου Συντάγματος Πεζικού και είχαν φανεί πολύ συνεσταλμένοι, φοβισμένοι και εν μέρει αρνητικοί, μετατράπηκαν, σύμφωνα με πολλές υφιστάμενες αναφορές, κατά τη δεύτερη επίσκεψη φιλικότεροι και πρόσφεραν τα συνήθη μικρού μεγέθους δώρα φιλοξενίας.

Σελίδες 64-68 (περίληψη)

Απόρρητο έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 27/1/1942. Διάταγμα Άμυνας αριθ. 3/42 αναφέροντας μ.α. ζητήματα του στρατιωτικού ταχυδρομείου (όπως την αποστολή χρηματικών ποσών και ευρείας χρήσης αγαθών, προμήθειας προϊόντων από μέλη του γερμανικού στρατού σε Έλληνες πολίτες με σκοπό την αποκομιδή κέρδους), περιπτώσεις κλοπής στρατιωτικού υλικού από Γερμανούς στρατιώτες από αποθήκες σίτισης και ιματισμού -καταγράφονται μέτρα εναντίον των περιπτώσεων αυτών-, δραστηριοποίηση αιχμαλώτων πολέμου στο γερμανικό στρατό και επιβολή μέτρων αποφυγής δολιοφθορών και κατασκοπείας.

Σελίδες 69-70 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 8/2/1942. Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 16-31.1.1942. Καταγράφει μ. α. την άφιξη της Μεραρχίας «Siena» και ενός μεγάλου μέρους του επιτελείου Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης στη Σούδα, τον τορπιλισμό και την κατόπιν βύθιση του ιταλικού ατμόπλοιου «Citta di Livorno», 50 περίπου χλμ βορείως των ακτών της Κρήτης (απώλειες για τη Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης σε στρατιωτικό εξοπλισμό και στρατιωτικά έγγραφα), την άφιξη του «Δήλος» στο λιμάνι του Ηρακλείου με εξοπλισμό για τη μεραρχία, αποσπάσεις μελών επιτελείου της μεραρχίας ως προς την ανάληψη νέων καθηκόντων, την επίσκεψη του διοικητή Μεραρχίας Φρουρίου στη Μεραρχία «Siena», στην 1η Ταξιαρχία Φρουρίου Κρήτης, στις υπαγόμενες σε τούτη μονάδες καθώς και στις μονάδες της μεραρχίας στο δυτικό τμήμα του νησιού, τη μετονομασία της 164ης Μεραρχίας σε Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης, την κατάσταση αδειούχων στην ηπειρωτική Ελλάδα (καταγράφονται δυσκολίες μεταφορών λόγω χιονιού και έλλειψης καυσίμων).

Σελίδες 71-72 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 20/2/1942. Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 1-15.2.1942, καταγράφοντας μ. α. τη δομή και αναδιοργάνωση στρατιωτικών μονάδων, τις δυσκολίες της δια σιδηροδρόμου μετακίνησης μεταξύ Αθήνας και Βελιγραδίου, αφίξεις στρατιωτικών μονάδων στη Σούδα (καταγράφονται αυτές και χρονικό σημείο).

Σελίδες 73-75 (περίληψη)

Απόρρητο συνημμένο αριθ. 2 στη Διαταγή Μεραρχίας αριθ. 1. Αφορά στη δομή και καθήκοντα στρατιωτικών μονάδων (δες σελ. 48-50 και 73-75).

Σελίδες 76-81 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο -με 1 συνημμένο- της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης, με ημερομηνία 12/2/1942. Διαταγή Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης αριθ. 2 περί εκπαίδευσης των γερμανικών στρατευμάτων στην Κρήτη, καταγράφοντας είδος και στόχο εκπαίδευσης.

Σελίδα 82 (περίληψη)

Απόρρητο αντίγραφο στρατιωτικού εγγράφου της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης, Στρατιωτική Αναφορά από 15/2/1942 καταγράφοντας ελλείψεις σε δύναμη ανδρών (αξιωματικών-υπαξιωματικών-στρατιωτών-διοικητικών υπαλλήλων), σε οπλισμό, στρατιωτικά οχήματα, στρατιωτικό εξοπλισμό και απώλειες σε έμψυχο υλικό για το διάστημα 15.1 έως 15.2.1942.

Σελίδα 83 (περίληψη)

Αφορά στην καταγραφή θερμοκρασιών (υπό σκιά και ήλιο) για 4. και 11.2.1942.

Σελίδες 84-94 (περίληψη-μετάφραση)

Στρατιωτικό έγγραφο -με 4 συνημμένα- της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης, με ημερομηνία 20.2.1942.

Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 1-15.2.1942. Αναφέρει μ.α. την κυκλοφορία και διανομή στρατιωτικών εφημερίδων, την κίνηση στρατιωτικού ταχυδρομείου (καταγράφεται βελτίωση), την προβολή ταινιών στους στρατιωτικούς κινηματογράφους Ηρακλείου και Ρεθύμνου (καταγράφονται τίτλοι).

Το πρώτο απόρρητο συνημμένο με ημερομηνία 3.2.1942. Στρατιωτική Έκθεση προς τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης αναφορικά με την κατάσταση στον άμαχο πληθυσμό για το διάστημα 26.1 έως 3.2.1941.

(μετάφραση) 1) Γενική εντύπωση

Οι επιτυχίες της Στρατιάς Ρόμελ στο Μέτωπο της Αφρικής δημιούργησαν μεγάλη εντύπωση στη ψυχολογία και στάση του άμαχου πληθυσμού.

Η κατάσταση επισιτισμού στις πόλεις έχει εκ νέου επιδεινωθεί λόγω καθορισμών των τιμών. Στην ύπαιθρο υπάρχει επάρκεια φρούτων και λαχανικών και οι αγρότες προτιμούν ξεκάθαρα να αφήσουν να σαπίσουν τα προϊόντα τους παρά να τα πουλήσουν με τις συγκεκριμένες τιμές στις πόλεις.

Κατά τ' άλλα καμία άλλη μεταβολή.

2) Σημαντικά συμβάντα.

α) Σύμφωνα με αναφορά της Μεραρχίας «Siena» θα προσάραζε αγγλικό υποβρύχιο, μεταξύ 23 και 29.1.1942, πλησίον του Αγίου Παντελεήμονα (κόλπος Μαριδάκι). Η μεραρχία κινητοποίησε μια ειδική ομάδα Καταδίωξης. Βάσει ληφθείσας αναφοράς Εμπιστών μέσω της Μεραρχίας «Siena» είχε ήδη προσαράξει το υποβρύχιο στις 20.1 στον κατονομαζόμενο χώρο. Θα μετέφερε στον οπλαρχηγό συμμορίας Μπαντουβά όπλα, πολεμοφόδια και τρόφιμα (δες αναφορά από 28.1.1942 Ιγ αριθ. 139/42 απορ.).

β) Έρευνα από το 125ο Σύνταγμα Πεζικού στις 25.1.1942 στα Ανώγεια (23 χλμ δυτικά του Ηρακλείου). Συνελήφθησαν 9 καταζητούμενοι από τη Μυστική Αστυνομία Στρατού πολίτες. Λιγιστά ευρήματα όπλων. (Ημερήσια Αναφορά της 26/1/1942).

γ) Το απόγευμα της 27/1/1942 δολιοφθορά σε καλώδια μεταξύ Δράμιας και Επισκοπής (14 χλμ νοτιοδυτικά του Ρεθύμνου). Η ταυτότητα των δραστών είναι άγνωστη. Διατάχθηκε από το περιφερειακό Φρουραρχείου η επιτήρηση της γραμμής. (Ημερήσια Αναφορά της 28/1/1942).

δ) Τη νύχτα της 29 προς 30/1/1942 συνελήφθη στη μονή Αρκαδίου (15 χλμ νοτιοανατολικά του Ρεθύμνου) ένας καταζητούμενος από την Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Κρήτης Έλληνας. 1 επιπλέον ένοπλος Έλληνας τραυματίστηκε σοβαρά στο σημείο αυτό. (Ημερήσια Αναφορά της 31/1/1942).

ε) Στις 30.1.1942 συνελήφθη από νυχτερινή περίπολο ένας φέροντας μαζί του όπλο και πυρομαχικά πολίτης νοτίως της Αργυρούπολης (15 χλμ νοτιοδυτικά του Ρεθύμνου). (Ημερήσια Αναφορά της 30/1/1942).

στ) Τη νύχτα της 30. προς 31.1.1942 δέχτηκε μια νυχτερινή περίπολος τα πυρά ενός Έλληνα πλησίον του Περάματος (21 χλμ ανατολικά του Ρεθύμνου). Ο Έλληνας τραυματίστηκε σοβαρά. (Ημερήσια Αναφορά της 31/1/1942).

ζ) Τη νύχτα της 31. 1 προς 1.2 συνελήφθησαν από νυχτερινή περίπολο 3 ένοπλοι πολίτες πλησίον της Γεωργιούπολης (20 χλμ δυτικά του Ρεθύμνου). (Ημερήσια Αναφορά της 1/2/1942).

η) Στις 1.2.1942 κατασχέθηκε πλησίον του Περάματος (21 χλμ δυτικά του Ρεθύμνου) ελληνικό φορτηγό με επιβαίνοντας μαυραγορίτες και οδηγήθηκε στο περιφερειακό Φρουραρχείο Ρεθύμνου. (Ημερήσια Αναφορά της 2/2/1942).

θ) Το βράδυ της 1.2 συνελήφθησαν 2 Έλληνες πολίτες στην ευρύτερη περιοχή των Χανίων. (Ημερήσια Αναφορά της 2/2/1942).

ι) Στις 31.1.1942 έρευνα από το 125ο Σύνταγμα Πεζικού στη Βαγιονιά, Στάβιες, Λούκια και Βασιλικά Ανώγεια (νοτιοανατολικά των Μοιρών).

Στη Βαγιονιά σύλληψη 2 Ελλήνων πολιτών και στις Στάβιες ενός λόγω κατοχής όπλων και εκρηκτικών υλών, στη Βαγιονιά 3 και στις Στάβιες ενός καταζητούμενου από τη Μυστική Αστυνομία Στρατού. (Ημερήσια αναφορά της 3/2/1942).

κ) Στις 31.1 και 2.2.1942 πραγματοποιήθηκε από το 125ο Σύνταγμα Πεζικού μια χωρίς αποτέλεσμα έρευνα στο Ασήμι, Λακούδια, Χουστουλιανά και Μητρόπολη (ανατολικά των Μοιρών). (Αναφορά της 3/2/1942 Ιγ αριθ. 171/42 απορ).

λ) Στις 31.2.1942 έρευνα από το 125ο Σύνταγμα Πεζικού στο Χάρακα, Παρανύμφους, Τρεις Εκκλησιές, μονή Κουδουμά, Καπετανιανά, μονή Αγίου Νικολάου (όλοι οι εν λόγω χώροι 40 περίπου χλμ νοτίως του Ηρακλείου) καθώς και Μεσοχωριό, Αχεντριά, Άγιο Νικήτα, Άγιο Παντελεήμονα (κόλπος Μαριδάκι και βορειοανατολικά του χώρου αυτού). Θα ακολουθήσει αναφορά σχετικά με την έκβαση.

3) Εκτίμηση της κατάστασης:

Τόσο οι άτακτοι όπως επίσης οι Άγγλοι και άλλα ύποπτα στοιχεία ανησύχησαν σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας των διεξαγομένων ερευνών και νυχτερινών περιπολιών στα τέλη του μήνα. Μια ακριβή εκτίμηση της κατάστασης θα είναι εφικτή κατά το πέρας των επιχειρήσεων.

Αναφορικά με τον υπόλοιπο άμαχο πληθυσμό δεν υφίσταται καμία μεταβολή.

(περίληψη) Το δεύτερο απόρρητο συνημμένο προς τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, με ημερομηνία 9.2.1942. Αφορά στα αποτελέσματα των έως τώρα ερευνών στη Μεσσαρά -οροσειρά Αστερουσίων, καταγράφοντας την αναγκαιότητα επιβολής στρατιωτικών μέτρων και στις προσαράξεις αγγλικών υποβρυχίων και σκαφών στα νότια παράλια, μεταφέροντας άνδρες (θεωρούμενοι από γερμανικής πλευράς ως κατάσκοποι), όπλα, πολεμοφόδια και τρόφιμα. Αναφορικά με τα παραπάνω έχουν κατατεθεί στη μεραρχία αναφορές Εμπιστών, κατάθεση του Δημήτριου Κριτσιώτη, των συλληφθέντων στον Τσούτσουρα Μιχαήλ Ρουσσάκη (κρίνεται από τις γερμανικές αρχές ως αντικειμενική και λεπτομερής), Γεωργίου Παπαδάκη, Πολυχρόνη Σωτηράκη, του συλληφθέντος στα Κάτω Καστελλιανά Ματθαίου. Γ. Χαμηλάκη και βάσει αυτών η ενισχυμένη επιτήρηση μέσω λόχου στην αναφερόμενη περιοχή για τυχόν προσαράξεις υποβρυχίων.

Καταγράφονται κατόπιν κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με την οργάνωση της Γερμανικής Υπηρεσίας Αντικατασκοπείας και της διοίκησης Μυστικής Αστυνομίας Στρατού καθώς και την πρόθεση μεταφοράς των κεντρικών Αντικατασκοπείας και Μυστικής Αστυνομίας Στρατού στην πόλη του Ηρακλείου.

Στο πλαίσιο επιτήρησης αιχμαλώτων αναφέρεται μ.α. η σύλληψη κατά τη διάρκεια των τελευταίων ερευνών τόσο πολιτών που διέθεταν έγκυρες ταυτότητες (προληπτικές συλλήψεις) όσο επίσης και καταζητούμενων από τη Μυστική Αστυνομία Στρατού (λόγω μ.α. οπλοκατοχής), η παράδοση ενός αριθμού στο περιφερειακό Φρουραρχείο Ηρακλείου. Σημειώνεται η επίβλεψη μέρους αυτών από τον γερμανικό στρατό εξαιτίας μη διαθέσιμης από το Φρουραρχείο φυλακής τελούμενης υπό γερμανική επιτήρηση και μη διαθέσιμων χώρων κράτησης από τη Μυστική Αστυνομία Στρατού και η μη προσαγωγή σε ελληνική φυλακή για λόγους μυστικότητας προς τις εν συνεχεία έρευνες και σύλληψη επιπλέον υπόπτων πολιτών εξαιτίας της δεδομένης στήριξης αυτών προς

τις ομάδες αντίστασης. Στην περίπτωση αυτή κρίνεται ότι ο μη ερμητικός εγκλεισμός των φυλακισμένων θα δημιουργούσε το δεδομένο προειδοποίησης των έχοντας καταδοθεί ατόμων με αποτέλεσμα τη διαφυγή αυτών, εκ τούτου η ανάγκη εγκλεισμού τους σε ατομικά κελιά υπό γερμανική φρούρηση και η μη προοπτική απελευθέρωσης αυτών λόγω του βρισκόμενου σε εξέλιξη εντοπισμού συνεργατών των Άγγλων και ομάδων αντίστασης (άποψη της μεραρχίας περί κράτησης επίσης αθώων πολιτών για αρκετά μεγάλο διάστημα).

(μετάφραση) 4. Απομάκρυνση του αρχηγού Αστυνομίας Πωλιουδάκη.

Από μια σειρά αναφορών Εμπίστων προκύπτουν ενδείξεις ότι ο Έλληνας αρχηγός Αστυνομίας Ηρακλείου Πωλιουδάκης, βρίσκεται σε επαφή με ατάκτους και Άγγλους και διαβιβάζει σε τούτους πληροφορίες.

Επιπλέον, προκύπτει από αναφορές του παραρτήματος Αντικατασκοπείας Ηρακλείου προς τα κεντρικά Κρήτης ότι:

α) Βάσει αναφοράς αριθ. 32 της 12/1/1942 ανέφερε ο ειδικός επικεφαλής Rugierro ξεκάθαρα στον Πωλιουδάκη ότι υπάρχει εις βάρος αυτού η υποψία για επαφές με τον αρχηγό συμμορίας Μπαντουβά και εξαιτίας της τακτικής αυτού καθίσταται δυσκολότερη η καταπολέμηση των συμμοριών από τη Χωροφυλακή. Κατόπιν αυτού έλαβε ο Πωλιουδάκης, πιθανότατα από φόβο, κάποια μέτρα. Μερτίμησε μεταξύ άλλων για την παράδοση στον γερμανικό στρατό στον Πύργο 4 Άγγλων (δες Ημερήσια Αναφορά Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης της 26/1/1942). Αυτή η δήθεν ενέργεια χαρακτηρίζεται περισσότερο ως ελιγμός παραπλάνησης.

β) Βάσει αναφοράς αριθ. 36 της 14/1/1942 προκύπτει ότι σύμφωνα με μια γνωστοποίηση του επικεφαλής Ασφαλείας Mantoka διαβίβασε ένας έμπιστος του οπλαρχηγού Μπαντουβά πληροφορίες στον αρχηγό Αστυνομίας Πωλιουδάκη.

γ) Βάσει αναφοράς αριθ. 37 της 16/1/1942 προέκυψε από την ανάκριση, κατόπιν εντολής του επικεφαλής Ασφάλειας Mantoka, συλληφθέντος Έλληνα η επιβεβαίωση της εν λόγω επαφής.

δ) Βάσει αναφοράς αριθ. 45 της 2/2/1942 συνελήφθη, μέσω παρέμβασης του επικεφαλής της Ασφάλειας Mantoka, ο αγγελιοφόρος μεταξύ Μπαντουβά και αρχηγού Αστυνομίας Πωλιουδάκη. Ομολόγησε ότι είχε επανειλημμένως συναντηθεί τόσο με τον Μπαντουβά όσο και με τον Πωλιουδάκη.

ε) Βάσει αναφοράς αριθ. 46 της 3/2/1942 κατάθεσε ο συλληφθείς στον Τσούτσουρα από μια ειδική ομάδα Καταδίωξης Ρουσσάκης, ο οποίος είχε διαφωνήσει και διακόψει τις σχέσεις του με τον Μπαντουβά, ότι ο Πωλιουδάκης βρίσκεται σε επαφή με τον αδελφό του Μπαντουβά, Ιωάννη Μπαντουβά, τον οποίο ενημέρωνε σχετικά με όλες τις γερμανικές στρατιωτικές κινήσεις και μέτρα. Στην εν λόγω κατάθεση πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος, επειδή και οι υπόλοιπες μαρτυρίες του ίδιου εκτιμώνται ως αξιόπιστες (προσάραξη υποβρυχίων πλησίον του Τσούτσουρα).

(περίληψη) Το τρίτο απόρρητο συνημμένο προς τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 14.2.1942. Στρατιωτική Έκθεση αναφορικά με την κατάσταση στο εσωτερικό της νήσου για το διάστημα 4-14.2.1942.

(μετάφραση) Γενική εκτίμηση

Δεν έχουν προκύψει σημαντικές μεταβολές.

Από τον τομέα του 746ου Συντάγματος Πεζικού επιβεβαιώθηκε η αναφερόμενη στην τελευταία Έκθεση Κατάστασης της 3.2 μεταβολή της διάθεσης του πληθυσμού εξαιτίας των επιτυχιών της Στρατιάς του Ρόμελ. Ο πληθυσμός ξεπλάγην σε μεγάλο βαθμό λόγω των επιτυχιών ενός στρατού που θεωρούταν ως εξολοθρευμένος. Μια απόβαση τον Φεβρουάριο, για την οποία μιλούσαν όλοι οι αγγλόφιλοι κύκλοι τις προηγούμενες εβδομάδες, δεν θεωρείται πλέον εφικτή. Το γερμανόφιλο τμήμα του

πληθυσμού, που το τελευταίο χρονικό διάστημα έχει διακόψει σε μεγάλο βαθμό τις επαφές του με το γερμανικό στρατό, τόλμησε να δείξει εκ νέου τη συμπάθειά του ανοιχτά.

Μια βελτίωση στη ψυχολογία του πληθυσμού θα επέλθει ίσως από τον ερχομό της πρώτης συγκομιδής. Σύμφωνα με πληροφορίες κατοίκων της περιοχής Χανίων, ο χειμώνας αυτός θα είναι μάλλον ο χειρότερος από το έτος 1897.

Αναφορικά με την κατάσταση επισιτισμού αναφέρεται ότι ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού επιβιώνει -καταγράφεται σε αναφορά ένα ποσοστό μεγαλύτερο του 50%-το τωρινό διάστημα αποκλειστικά με φρούτα και λαχανικά.

2) Σημαντικά συμβάντα

α) Στο διάστημα 31.1 έως 2.2 πραγματοποιήθηκαν έρευνες στον Τσούτσουρα (στον χάρτη 1:00.000 με τον Άγιο Παντελεήμονα σημειώνεται 42 χλμ νότιο-νοτιοανατολικά του Ηρακλείου), στον Άγιο Παντελεήμονα (2 χλμ νοτιοδυτικά του Τσούτσουρα, στον χάρτη σημειώνεται με τον Άγιο Νικήτα), στον Άγιο Νικήτα (3,5 χλμ νοτιοδυτικά του Τσούτσουρα), στον Αχεντριά (8 χλμ δυτικά του Τσούτσουρα), στο Μεσοχωριό (8 χλμ ανατολικά του Χάρακα). Δες αναφορά μεραρχίας της 5.2.

β) Στις 2.2 συνελήφθησαν πλησίον των Κομιτάδων (2,5 χλμ βορειοανατολικά της Χώρας Σφακίων) μια βοσκός και ένα τσοπανόπουλο που αποπειράθηκαν να κρύψουν όπλα και πυρομαχικά. Εντοπίστηκε μικρός αριθμός όπλων.

γ) Στις 3.2 έρευνα στο Αλετρουβάρι (5 χλμ νοτιοδυτικά των Χανίων). Δες Ημερήσια Αναφορά Μεραρχίας της 4.2.

δ) Το διάστημα 4- 6.2 έρευνα στα Κάτω Καστελλιάνα, στο Σκινιά, στη Λαγούτα (όλα περίπου 8 χλμ βορείως του κόλπου Μαριδάκι), στον Τσούτσουρα (κόλπος Μαριδάκι), στον Αχεντριά (6 χλμ δυτικά του Τσούτσουρα), στη μονή Επανωσήφη (20 χλμ νοτίως του Ηρακλείου). Δες Ημερήσια Αναφορά μεραρχίας της 10.2.

ε) Στις 8.2 παραδόθηκε ένας Αυστραλός στον 5ο λόχο 125ου Συντάγματος Πεζικού στον Πύργο και στις 9.2 ο αναφερόμενος από την Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Κρήτης ως μέλος ατάκτων ιατρός Παπαδάκης από το Ασήμι (4 χλμ βορειοδυτικά του Χάρακα).

στ) Στις 5.2 συνελήφθη πλησίον της Κοξαρέ (15 χλμ νοτίως του Ρεθύμνου) ένας Έλληνας με αγγλικό τυφέκιο. Παραδόθηκε στο περιφερειακό Φρουραρχείο Ρεθύμνου.

ζ) Στις 10.2.1942 δέχτηκε Έλληνας, που δεν είχε πάνω του προσωπικά έγγραφα, πυρά στο δρόμο Αρμένιοι-Σπήλι κατά την απόπειρα φυγής του. Παραδόθηκε στο περιφερειακό Φρουραρχείο Ρεθύμνου.

η) Στις 12.2 έρευνα στις Σαϊτούρες (12 χλμ νοτιοδυτικά του Ρεθύμνου) και Βιζάρι (27 χλμ νοτιοανατολικά του Ρεθύμνου). Δες Ημερήσια Αναφορά μεραρχίας της 13/2/1942.

θ) Στις 13.2 σύλληψη Άγγλου στην περιοχή της Λούκιας (15 χλμ νοτιοανατολικά των Μοιρών). Δες Ημερήσια Αναφορά μεραρχίας της 14.2.

(περίληψη) Αναφορικά με τα προτιθέμενα ή προτεινόμενα μέτρα σημειώνεται η επιτήρηση των γνωστοποιημένων από προηγούμενες αναφορές χώρων προσάραξης αγγλικών υποβρυχίων πλησίον του Τσούτσουρα και Τριών Εκκλησιών.

Το τέταρτο συνημμένο φέρει την ημερομηνία 12.2.1942. Κανονισμός Αντικατασκοπείας καταγράφοντας μ.α. μέτρα προφύλαξης των τηλεφωνικών επικοινωνιών του γερμανικού στρατού, τις με ασφάλεια κινήσεις του στρατιωτικού ταχυδρομείου, την τοποθέτηση διερμηνέων στο γερμανικό στρατό.

Σελίδες 95-96 (περίληψη)

Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 1-15.2.1942. Αναφέρει μ.α. μετακινήσεις υπαξιωματικών και οπλιτών (καταγράφεται στρατιωτικό τμήμα και δύναμη), την

κατάσταση στρατιωτικών αδειών, επιθεωρήσεις του διοικητή μεραρχίας σε μονάδες του γερμανικού στρατού.

Σελίδες 97-99 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 7.3.1942. Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 16-28.2.1942. Καταγράφει μ.α. την ανάληψη της διοίκησης του τομέα Ταξιαρχίας Ίδη από τον διοικητή της 2ης Ταξιαρχίας Φρουρίου Κρήτης, τη βελτίωση της κατάστασης των σιδηροδρομικών μεταφορών στη Σερβία και στη γραμμή Θεσσαλονίκης-Αθήνας, καθυστερήσεις στις θαλάσσιες μεταφορές, την παραμονή 10.400 ανδρών της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης στην Κρήτη, την αναδιοργάνωση στρατιωτικών μονάδων για λόγους τακτικής, μετακινήσεις και δραστηριοποίηση στρατιωτικών μονάδων.

Σελίδες 100-102 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 27.2.1942. Καταγραφή στρατιωτικών μονάδων.

Σελίδα 103 (περίληψη)

Καταγραφή θερμοκρασιών κατά τη διάρκεια της ημέρας -υπό σκιά και ήλιο- στις 18. και 25.2.1942.

Σελίδες 104- 110 (περίληψη-μετάφραση)

Στρατιωτικό έγγραφο -με τρία συνημμένα -της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης, με ημερομηνία 2.3.1942.

Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 16-28.2.1942. Αφορά μ.α. στη διανομή στρατιωτικών εφημερίδων, στην κατάσταση του στρατιωτικού ταχυδρομείου (παρουσιάζει βελτίωση), στην προβολή ταινιών (καταγράφονται τίτλοι) στους στρατιωτικούς κινηματογράφους στο Ηράκλειο και Ρέθυμνο, στην πραγματοποίηση θεατρικών παραστάσεων από στρατιωτικές θεατρικές ομάδες στην πόλη του Ηρακλείου.

Το πρώτο συνημμένο προς τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 24.2.1942. Στρατιωτική Έκθεση περί της εσωπολιτικής κατάστασης για το διάστημα 14-24.2.1942. (μετάφραση) Γενική εντύπωση

Από τις εισερχόμενες στη μεραρχία αναφορές προκύπτει ομοφώνως ότι ο αναμένοντας τη σε σύντομο διάστημα τελική νίκη της Αγγλίας πληθυσμός έχει πολύ εντυπωσιαστεί από τις αποτυχίες στη Βόρεια Αφρική και Εγγύς Ανατολή.

Σχετικά με την κατάσταση επισιτισμού αναφέρεται ότι στα τμήματα του νησιού που δεν βρίσκονται υπό τον άμεσο γερμανικό έλεγχο έχουν σφαγιαστεί ζώα παρά τη ρητή απαγόρευση. Ο άμαχος πληθυσμός βρίσκει κρέας μόνο στη μαύρη αγορά και σε πάρα πολύ υψηλές τιμές, δίδοντας έτσι κίνητρο στους κλέφτες και κλεπταποδόχους να εισβάλουν αιφνιδιαστικά στα βοσκώντας σε απομακρυσμένα σημεία κοπάδια προβάτων και να τα παρασύρουν έξω απ' αυτά. Εκλάπησαν κατ' αυτόν τον τρόπο από τη μονή Αρκαδίου (15 χλμ ανατολικά-νοτιοανατολικά του Ρεθύμνου) άνω των 50 προβάτων το τελευταίο διάστημα. Ο πληθυσμός της υπαίθρου έχει εκφράσει τα παράπονα του αναφορικά με τις ζωοκλοπές προβάτων. Οι παραγγελίες του στρατού να ενταθούν και προκύπτει η ανάγκη απόκτησης περισσότερης καλλιεργήσιμης γης συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη.

2) Σημαντικά συμβάντα.

α) Σύμφωνα με την άποψη Εμπίστων σημειώθηκε η διανομή των βρισκόμενων σε έλλειψη προϊόντων εντελώς αυθαίρετα και μέσω του νομάρχη στο Ρέθυμνο. Στον πληθυσμό της πόλης επικρατεί η άποψη ότι ένα μεγάλο τμήμα των προσφάτως αφιχθέντων τροφίμων με ιστιοφόρα από την Αθήνα προορίζεται για τη μαύρη αγορά.

β) Τη νύχτα της 14 προς 15.2 σύλληψη 24 πολιτών στον κόλπο Μένιες (30 χλμ βορειοδυτικά των Χανίων), οι οποίοι είχαν παράνομα εκεί αποβιβαστεί, ερχόμενοι από την ηπειρωτική Ελλάδα. (Ημερήσια Αναφορά της 16.2)

γ) Στις 19.2 συνελήφθη κατά τη διάρκεια περιπολίας στο Έλος (7 χλμ ανατολικά του Αμιγδαλοκεφαλίου) ο κλέφτης Μιχαήλ Αλεξανδράκης. (Ημερήσια Αναφορά της 20.2.).

δ) Στις 20.2 συνελήφθη Άγγλος στην Παλαιοχώρα, ο οποίος παρουσιάστηκε εκεί αυτοβούλως. (Ημερήσια Αναφορά της 21.2.)

ε) Ένα πολυβόλο και τυφέκιο εντοπίστηκαν σε σπηλιά περίξ του Ζουνακίου (κοιλάδα του Καλαμονίτη).

3) Εκτίμηση της κατάστασης και προτιθέμενα ή προτασσόμενα μέτρα.

Καμία μεταβολή.

Προσθήκη στο ψηφίο 2)

ζ) Στις 14/15.2 έρευνα στο Νιτιδιτό (οχτώ χλμ ανατολικά του Πύργου), στις Τρεις Εκκλησιές (7 χλμ νοτίως του Χάρακα) και στον Τσούτσουρα (κόλπος Μαριδάκι, στον χάρτη 1:1000 000 χαρακτηρισμένος ως Άγιος Παντελεήμονας). Οι έρευνες δεν έφεραν αποτέλεσμα. Η περιοχή Τσούτσουρας εκκενώθηκε από τον άμαχο πληθυσμό εκτός 3 οικογενειών.

η) Στις 23.2 συνελήφθη στον Τσούτσουρα Έλληνας καταζητούμενος από τη Στρατιωτική Διοίκηση Κρήτης. (Ημερήσια Αναφορά της 24.2).

(περίληψη) Το δεύτερο συνημμένο φέρει την ημερομηνία 25.2.1942. Κανονισμός Αντικατασκοπείας αριθ. 5. Αφορά μ.α. στην αντιμετώπιση περιπτώσεων κατασκοπείας, στην προπαγάνδα συμμαχικών δυνάμεων, στην πραγματοποίηση κύκλου σεμιναρίων σχετικά με τις δολιοφθορές εναντίον γερμανικών στρατιωτικών στόχων, στην ανακάλυψη νέου τύπου αμερικανικού πιστολιού κατά τη ρίψη αλεξιπτωτιστών στη Δανία.

Το τρίτο από ανθυπολοχαγό της Στρατιωτικής Αστυνομίας 220 με ημερομηνία 27/2/1942. Έκθεση Πεπραγμένων για το μήνα Φεβρουάριο 1942 καταγράφοντας αριθμό και είδος στρατιωτικών επεμβάσεων και τη δύναμη συμμετεχόντων.

Σελίδες 111-112 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 9.3.1942. Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 16-28.2.1942. Καταγράφει μ.α. την αναδιοργάνωση ταγμάτων, την άφιξη της 2ης Ταξιαρχίας στην Κρήτη, την πραγματοποίηση στρατιωτικών ασκήσεων, την κατάσταση στρατιωτικών αδειών, απώλειες γερμανικού στρατού.

Σελίδες 113-116 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 22.3.1942. Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 1-15.3.1942. Καταγράφει μ.α. τη δομή στρατιωτικών τμημάτων και την υπαγωγή αυτών σε άλλα, τη μετονομασία στρατιωτικών μονάδων, την κατάσταση των δια σιδηροδρόμου μεταφορών Βελιγραδίου-Αθήνας (παρουσιάζεται βελτίωση), την άφιξη στρατιωτικών μονάδων στην Αθήνα και Κρήτη (Σούδα), μετακίνηση στρατιωτών στην ενδοχώρα του νησιού,

την εκεί αναγνώριση χώρων και την τοποθέτηση μονάδων με αποστολή την προβολή άμυνας.

Σελίδες 117-119 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 10.3.1942. Καταγραφή στρατιωτικών μονάδων στην Κρήτη.

Σελίδες 120-121 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 8.3.1942. Αναφέρεται στην υπαγωγή στρατιωτικών τμημάτων σε άλλα και καθήκοντα αυτών.

Σελίδες 122-123 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 10.3.1942. Αφορά στη χρήση στρατιωτικών χαρτών απεικόνισης χώρων στην Κρήτη.

Σελίδα 124 (περίληψη)

Αναφορές (2) της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης περιέχοντας καταγραφή θερμοκρασιών υπό σκιά και ήλιο για τις 4 και 11.3.1942.

Σελίδες 125-139 (περίληψη-μετάφραση)

Στρατιωτικό έγγραφο-με τέσσερα συνημμένα -της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 16.3.1942.

Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 1-15.3.1942. Καταγράφει μ.α. την υποκλοπή γερμανικών πληροφοριών από την αγγλική υπηρεσία κατασκοπείας, τη διανομή 2 στρατιωτικών εφημερίδων, την κατάσταση στρατιωτικού ταχυδρομείου (αναφέρονται προβλήματα διάθεσης), την προβολή ταινιών στους στρατιωτικούς κινηματογράφους Ηρακλείου και Ρεθύμνου (αναφέρονται τίτλοι) και την περιοδεία οχήματος προβολής ταινιών (αναφέρονται τίτλοι), την πραγματοποίηση θεατρικών παραστάσεων από στρατιωτική θεατρική ομάδα, τη διεξαγωγή κύκλου θεωρητικής εκπαίδευσης της Αστυνομίας Στρατού στην πόλη του Ηρακλείου.

Το πρώτο συνημμένο προς τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 3.3.1942. Στρατιωτική Έκθεση αναφορικά με την εσωπολιτική κατάσταση για το διάστημα 25.2 έως 3.3.1942.

(μετάφραση) Γενική εντύπωση

Ο άμαχος πληθυσμός είναι όπως πρότινος συγκρατημένος και επιφυλακτικός. Οι συνεχιζόμενες έρευνες και οι μεγάλης κλίμακας επεμβάσεις μονάδων της μεραρχίας έχουν αφήσει μια έντονου χαρακτήρα εντύπωση. Η σύλληψη ατάκτων και Άγγλων προπαγανδιστών έχει σύμφωνα με τη Ανώτατη Διοίκηση Κρήτης -υποδιοίκηση Ηρακλείου- εκφοβίσει σε μεγάλο βαθμό επίσης τα δραστηριοποιημένα στοιχεία του πληθυσμού. Η κατάσχεση μεγάλων ποσοτήτων (λέξη μη αναγνωρίσιμη) τροφίμων από τις τοπικές αρχές σε συνεργασία με το στρατό στον τομέα Ηρακλείου έχει ηρεμήσει τα έντιμα τμήματα του πληθυσμού.

Η ελληνική Αστυνομία έχει σε άρτιο βαθμό υποστηρίξει τις επιχειρήσεις του 125ου Συντάγματος Πεζικού στα νότια παράλια. Έχει μεγαλύτερο τώρα κύρος λόγω της συνεργασίας αυτής με το γερμανικό στρατό.

Στον τομέα Ηρακλείου θεωρείται καλή η κατάσταση επισιτισμού λόγω της σταδιακά βελτιωμένης προμήθειας σε φρούτα, λαχανικά και αυγά. Κατά τη διάρκεια ερευνών

διαπιστώθηκε η ύπαρξη μιας ακμάζουσας μαύρης αγοράς στα πολύ δυσεύρετα τρόφιμα και είδη καθημερινής χρήσης, όπως ζάχαρη, τσιγάρα και σπύρτα.

1. Σημαντικά συμβάντα:

α) Στις 25.2 κλήθηκε από το δήμαρχο στο Κανλί-Καστέλι -15 χλμ νότιο-νοτιοδυτικά του Ηρακλείου- ένας λόχος για τη διευθέτηση μιας ένοπλης σύρραξης στο εκεί χωριό εξαιτίας αρπαγής νύφης. Κατά την έρευνα του χώρου δέχτηκε ένας ένοπλος πολίτης πυρά κατά την απόπειρα φυγής αυτού, δύο άλλα άτομα συνελήφθησαν από την ελληνική Αστυνομία.

β) Στις 25.2 πραγματοποιήθηκε έρευνα στις Μοίρες. Δες Ημερήσια Αναφορά από 26.2. Διαπιστώθηκε η συγκέντρωση σε αποθήκες μεγάλων ποσοτήτων τροφίμων και ειδών καθημερινής χρήσης τα οποία δεν θα διατίθονταν στο ελεύθερο εμπόριο προς πώληση. Τα αποθέματα παραδόθηκαν στο δήμαρχο με τη δέσμευση της διανομής σε όλο συνολικά τον πληθυσμό.

γ) Στις 25.2 έρευνες στα Χουστουλιανά, Πλώρα, Πλάτανος και στη σπηλιά «Λαβύρινθος», 6 χλμ νοτιοανατολικά των Μοιρών. 5 πολίτες συνελήφθησαν από αναφορές της Στρατιωτικής Διοίκησης Κρήτης και 2 άλλοι λόγω κατοχής πυρομαχικών, αγγλικού στρατιωτικού εξοπλισμού και μεγάλων ποσοτήτων παρακρατημένων αγαθών. Η διάρκεια πέντε ωρών έρευνα της περίπου 8 χλμ. μήκους και πολύ δαιδαλώδους σπηλιάς «Λαβύρινθος» διεξήχθη χωρίς αποτέλεσμα.

δ) Στις 25.2 συνελήφθησαν στο Ρέθυμνο 2 Έλληνες πολίτες λόγω κατοχής πυρομαχικών.

ε) Στις 25.2 σύλληψη 4 πολιτών στον Χάρακα. Ημερήσια Αναφορά από 28.2.1942.

στ) Στις 26.2.1942 συνελήφθησαν στις Γκαγκάλες και Άγιους Δέκα -17 χλμ ανατολικά του Τυμπακίου- ένας Άγγλος και 14 Έλληνες πολίτες -Ημερήσια Αναφορά της 27.2-. Στο αρχαιολογικό μουσείο των Αγίων Δέκα βρέθηκαν: 1.050 σφαίρες πολυβόλου, 100 σφαίρες 2 cm, 1 καραμπίνα, 2 βάσεις πολυβόλου. Σε οικία εντοπίστηκε μεγάλη ποσότητα αγγλικού ρουχισμού.

ζ) Στις 25.2 σύλληψη 7 καταζητούμενων από τη Μεραρχία Siena λόγω κατασκοπείας, μεταξύ αυτών ο Έλληνας ταγματάρχης Γιακουμάκης.

η) Στις 27.2 παραδόθηκε από το σταθμό Χωροφυλακής Μοιρών στο στράτευμα ένας Άγγλος σμηνίας ο οποίος τον Νοέμβριο 1941 προέβη, όπως φαίνεται, με άλλους 4 σε αναγκαστική προσγείωση στα δυτικά παράλια.

θ) Στις 27.2 σύλληψη 3 πολιτών στην Αγία Βαρβάρα. Ημερήσια Αναφορά από 27.2.1942.

ι) Στις 28.2 σύλληψη 9 καταζητούμενων από την Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Κρήτης πολιτών στη Γέργερη.

κ) Κατόπιν αιτήματος του τοπικού Φρουραρχείου Σφακίων και της ελληνικής Αστυνομίας παραδόθηκαν στην Ανόπολη 6 αγγλικές καραμπίνες και ένα πιστόλι και στην Αράδαινα, πλησίον της εκκλησίας, 3 καραμπίνες. Ο δήμαρχος Σφακίων παρέδωσε επίσης μια δοσμένη από πολίτη σε αυτόν καραμπίνα, την οποία είχε αυτός βρει.

(περίληψη) Το δεύτερο απόρρητο προς Διοικητή Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 13.3.1942. Στρατιωτική Έκθεση αναφορικά με την εσωπολιτική κατάσταση για το διάστημα 4.3-14.3.1942.

(μετάφραση) 1) Γενική εντύπωση

α) Διάθεση του πληθυσμού.

Η εξέλιξη της στρατιωτικής κατάστασης, ιδιαιτέρως το δεχόμενο πλήγμα των Άγγλων στη Βόρεια Αφρική, επιδρά όλο και περισσότερο στην ψυχολογία. Προστίθεται εδώ

και η επίδραση από τις συστηματικά επαναλαμβανόμενες έρευνες, κυρίως στο νότιο τμήμα του τομέα Ηρακλείου. Αναφέρεται και από τους τρεις τομείς μια βέβαιη «προσγείωση στην πραγματικότητα» ενός μεγάλου τμήματος του πληθυσμού. Έχει καταστεί επιφυλακτικός απέναντι στις φήμες. Τμήματα του πληθυσμού, που δεν είχαν εξαρχής τοποθετηθεί ως αγγλόφιλα, τολμούν πλέον να εκφράζουν όλο και περισσότερο τις απόψεις τους και προσπαθούν να συνάψουν μια καλύτερη σχέση με τη δύναμη κατοχής. Δεν έχουν πουθενά σημειωθεί επεισόδια με τον άμαχο πληθυσμό. Ο πληθυσμός δείχνει κατά τη διάρκεια των περιπολιών, ιδιαίτερος στο κεντρικό και δυτικό τμήμα της νήσου, να είναι σε γενικές γραμμές εξυπηρετικός και φιλόξενος.

β) Αναφορικά με την κατάσταση οικονομικών και επισιτισμού δεν έχουν παρουσιαστεί ιδιαίτερες μεταβολές. Τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα του πληθυσμού καλύπτουν τις ελλείψεις τροφίμων με τη χρήση βοτάνων και νωπών λαχανικών, τα πορτοκάλια έχουν μάλιστα εξαφανιστεί από την αγορά. Από το δυτικό τμήμα του νησιού αναφέρονται διαρκώς ζωοκλοπές. Οι τιμές συνεχίζουν να αυξάνονται. Για την αγορά ενός προβάτου ζητείται και πληρώνεται π.χ. 52.000 δρχ.

2) Σημαντικά συμβάντα

α) Στις 28.2 πραγματοποιήθηκε έρευνα στο Μαγαρικάρι, Βορίζια (8 και 11 χλμ βορειοανατολικά του Τυμπακίου), στη Νίβρυτο (2 χλμ ανατολικά του Ζαρού) και Καμάρες (8 χλμ δυτικά του Ζαρού). Συνελήφθησαν 2 άτομα λόγω οπλοκατοχής και 1 Κύπριος. Κατασχέθηκαν λιγιστά αποθέματα όπλων, πυρομαχικά καθώς και έγγραφα του αρχηγού συμμορίας Πετρακογιώργη.

β) Στις 28.2 έρευνα στο Γερακάρι (6 χλμ ανατολικά από το Σπήλι). Σύλληψη ενός άνδρα λόγω οπλοκατοχής. Από την έρευνα δεν προέκυψε κάτι άλλο.

γ) Στις 1.3 σύλληψη 2 Αγγλων στον Ζαρό (14 χλμ βορειοανατολικά του Τυμπακίου). (Ημερήσια Αναφορά της 2.3).

δ) Στις 2.3 σύλληψη ενός καταζητούμενου από την Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Κρήτης Έλληνα πολίτη πλησίον του Χάρακα (35 χλμ νοτίως του Ηρακλείου). (Ημερήσια Αναφορά της 2.3).

ε) Στις 2.3. έρευνα στον Άνω και Κάτω Ζαρό (14 χλμ βορειοανατολικά του Τυμπακίου). Σύλληψη 16 καταζητούμενων από την Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση πολιτών.

στ) Στις 3.3 σύλληψη 2 Νεοζηλανδών και ενός Νοτιοαφρικανού, αναφερόμενων από τους κατοίκους του χωριού Βασιλικά Ανώγεια (11 χλμ νοτιοανατολικά των Μοιρών). (Ημερήσια Αναφορά της 4.3)

ζ) Στις 6.3 σύλληψη μιας καταζητούμενης από την Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Κρήτης γυναίκα στον Χάρακα (35 χλμ νοτίως του Ηρακλείου). (Σύζυγος του Παντελή Παπαδάκη).

η) Στις 7.3 έρευνα στη μονή Αγκαράνθου (16 χλμ νοτιοανατολικά του Ηρακλείου). Σύλληψη του ηγούμενου βάσει αναφοράς της Ανώτατης Στρατιωτικής Διοίκησης Κρήτης. (Ημερήσια Αναφορά της 7.3).

θ) Στις 7.3 έρευνα στον Μέρωνα (20 χλμ νοτιοανατολικά του Ρεθύμνου). Σύλληψη 3 Άγγλων, έχοντας τα στοιχεία τους εξακριβωθεί από την Ελληνική Αστυνομία Άγγλων. (Ημερήσια Αναφορά της 8.3).

ι) Στις 9.3 σύλληψη 2 αναφερόμενων από τους κατοίκους της Πλώρας Άγγλων (8 χλμ νοτιοανατολικά των Μοιρών). (Ημερήσια Αναφορά της 11.3).

κ) Στις 10.3 σύλληψη 5 πολιτών κατά την αναζήτηση υπόπτων φωτεινών σημείων στις ακτές βορειοανατολικά του Ρεθύμνου. Κατασχέθηκε εξοπλισμός αλεξιπτωτιστή, ένα γερμανικό πιστόλι με σφαίρες, και 2 βλήματα ελαφρύ ολμοβόλου. (Ημερήσια Αναφορά της 11.3).

λ) Στις 11.3 έρευνα εντοπισμού υπόπτων στα Σταυράκια (11 χλμ νοτιοδυτικά του Ηρακλείου). Σύλληψη 5 καταζητούμενων από την Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Κρήτης πολιτών και ενός ακόμα λόγω οπλοκατοχής.

μ) Στις αρχές Μαρτίου εντοπίστηκαν πυρομαχικά κοντά στο Ξαμουδοχώρι (2 χλμ νοτιώς του Μάλεμε), Πολεμάρχι (3 χλμ νοτιοδυτικά του Μάλεμε) και 5 βρισκόμενα σε καλή κατάσταση γεμάτα κιβώτια πολυβόλων, μια κάννη πολυβόλου και ένας σωλήνας για βαρύ ολμοβόλο.

(περίληψη) Το τρίτο φέρει την ημερομηνία 1.3.1942. Περιέχει Ετήσια Έκθεση του έτους 1941 περί ψυχαγωγίας των μονάδων της 164ης Μεραρχίας Πεζικού. Αναφέρεται στη μετακίνηση (καταγράφονται δυσκολίες λόγω άσχημων καιρικών συνθηκών) της 164ης Μεραρχίας Πεζικού από Γαλλία προς Ρουμανία, Βουλγαρία και στην άφιξή της στην Ελλάδα, στη ψυχαγωγία αυτής στη Βόρεια Ελλάδα (καταγράφονται πόλεις, χρονικό διάστημα, είδος ψυχαγωγίας), στη διανομή των μονάδων της μεραρχίας σε περιοχές της Βορείου Ελλάδας (καταγράφονται αυτές) και στα νησιά του Αιγαίου (καταγράφονται αυτά), στην καταγραφή θεατρικών στρατιωτικών ομάδων (περιέχεται είδος θεάτρου και τίτλοι έργων, αριθμός συμμετεχόντων, χώροι παρουσίασης παραστάσεων, θεατών), στην προβολή ταινιών (καταγράφεται αριθμός προβολών, δραστηριοποίηση οχημάτων προβολής ταινιών, καταναλωμένων καυσίμων, τίτλοι ταινιών), στη διανομή εφημερίδων (καταγράφεται αριθμός αντιτύπων και είδος αυτών).

Το τέταρτο αναφέρεται στη θεωρητική εκπαίδευση και ψυχαγωγία των στρατιωτικών μονάδων μέσω προβολής ταινιών, ίδρυσης βιβλιοθηκών, πραγματοποίησης εκπαιδευτικών σεμιναρίων και στη μετακίνηση Γερμανών στρατιωτών στην Κρήτη.

Σελίδες 140-141 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 23.3.1942. Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 1-15.3.1942. Καταγράφει μ.α. προαγωγές μελών του γερμανικού στρατού, επιθεωρήσεις του διοικητή Μεραρχίας Κρήτης, υπαγωγές στρατιωτικών μονάδων σε άλλες, πραγματοποίηση σεμιναρίων.

Σελίδα 142 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο από τη Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης προς Διοικητή Νοτιοανατολικής Ευρώπης με ημερομηνία 3.3.1942. Καταγραφή υπαξιωματικών.

Σελίδες 143-146 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 6.4.1942. Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 16-31.3.1942. Αναφέρεται μ.α. στην υπαγωγή του ιταλικού τομέα επαρχίας Βιάννου στη Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης, στην ανάγκη διάθεσης μεγαλύτερου αριθμού οχημάτων στο γερμανικό στρατό, αφίξεις γερμανικών μονάδων στην Κρήτη (καταγράφονται οι δια θαλάσσης δυσκολίες, η βελτίωση των δια σιδηροδρόμου μετακινήσεων μέσω Σερβίας-Θεσσαλονίκης και Αττικής και χώροι επέμβασης αυτών), στην αναδιοργάνωση στρατιωτικών τμημάτων (καταγράφονται χώροι επέμβασης), ελλείψεις σε στρατιώτες (περίπου 2.000), στην ενίσχυση και ασφάλιση των βάσεων (μέσω διανομής κατασχεθέντων πυροβόλων), στη βελτίωση των οδικών αρτηριών ως προς την αρτιότερη μετακίνηση στρατιωτικών οχημάτων, στη διεξαγωγή στρατιωτικών ασκήσεων. Καταγράφει ακόμα αγγλικούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς (σημειώνονται λιγοστές δυνάμεις) τη νύχτα της 23 προς 24.3 σε διαφορετικά σημεία του νησιού (μη πρόκληση σημαντικών υλικών ζημιών, με

εξαίρεση το Τυμπάκι αναφέροντας την καταστροφή ενός καταλύματος του 1ου λόχου 125ου Συντάγματος και τον ελαφρύ τραυματισμό 2 στρατιωτών).

Σελίδες 147-148 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 28.3.1942. Καταγραφή οπλισμού μονάδων Πυροβολικού (αναφέρεται τύπος πυροβόλων, αριθμός-τύπος πυρομαχικών, στρατιωτικό τμήμα).

Σελίδες 149-150 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 28.3.1942. Δομή Πυροβολικού Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης (καταγράφονται υπαγόμενες μονάδες και καθήκοντα).

Σελίδες 151-160 (περίληψη)

Υπηρεσιακή Εντολή -με δύο συνημμένα- της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 16.3.1942. Αφορά στα υπηρεσιακά καθήκοντα του επιτελείου Μεραρχίας Κρήτης και στους γενικούς κανονισμούς περί υλοποίησης ζητημάτων του επιτελείου.

Το πρώτο συνημμένο αφορά στις υπηρεσίες του επιτελείου Μεραρχίας Κρήτης καταγράφοντας επικεφαλής και καθήκοντα.

Το δεύτερο αφορά στην κατανομή του εν λόγω επιτελείου κατά τη διάρκεια μετακίνησης αυτού, καταγράφοντας τμήματα, τύπο και αριθμό στρατιωτικών οχημάτων.

Σελίδες 161-162 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 16.3.1942. Υπηρεσιακή Εντολή περί των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων του επικεφαλής Πληροφοριών της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης.

Σελίδα 163 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 15.3.1942.

Στρατιωτική Αναφορά περί ελλείψεων σε άνδρες, ίππους, οπλισμό, στρατιωτικά οχήματα, στρατιωτικό εξοπλισμό, απώλειες και αντικαταστάτες σε αξιωματικούς, υπαξιωματικούς και άνδρες για το χρονικό διάστημα 15.2-15.3.1942.

Σελίδες 164-166 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο από τη Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης προς την Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση, με ημερομηνία 22.3.1942.

Αφορά στην μ.α. αναδιοργάνωση της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης καταγράφοντας επί μέρους στρατιωτικά τμήματα, δύναμη ανδρών και στην ανάγκη μεταφοράς επιπλέον στρατιωτών και οχημάτων από την ηπειρωτική Ελλάδα προς Κρήτη.

Σελίδες 167-168 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 26.3.1942. Αναφέρεται στη διανομή και τη χρήση χαρτών καταγραφής χώρων επέμβασης του γερμανικού στρατού.

Σελίδες 169-172 (περίληψη)

Απόρρητο έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 17.3.1942. Αφορά στην προαναφερόμενη Διαταγή αριθ. 1 (δες παραπάνω) περί επέμβασης όλων όσων φέρουν όπλο προς αντιμετώπιση επιθέσεων εναντίον του γερμανικού στρατού. Το συνημμένο 2 αναφέρεται στη δραστηριοποίηση μονάδων Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης (σε ισχύ από 2.4.1942, καθιστώντας άκυρο το προηγούμενο, αντίστοιχο συνημμένο, δες παραπάνω). Αφορά στον 1) Τομέα Ταξιαρχίας Ίδης (καταγράφεται επικεφαλής, μονάδες, διαίρεση αυτού, αποστολή), 2) στον Τομέα Ταξιαρχίας Λευκών Ορέων (καταγράφεται επικεφαλής, μονάδες, διαίρεση αυτού, αποστολή), στα ειδικά στρατιωτικά καθήκοντα μονάδων, όπως: μοίρα Α/Α Πυροβολικού 609 (καταγράφεται χώρος, επέμβαση), 2η ίλη επιλαρχίας Τεθωρακισμένων 212 (καταγράφεται χώρος, επέμβαση), επιλαρχία Πυροβολικού 716 (καταγράφεται χώρος, επέμβαση), τάγμα μηχανικού 220 (καταγράφεται χώρος, επέμβαση).

Σελίδες 173-178 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 28.3.1941. Αφορά στην εκπαίδευση και επέμβαση των μονάδων Επικοινωνιών στην Κρήτη.

Σελίδα 179 (περίληψη)

Έγγραφο (2) της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης καταγράφοντας τις θερμοκρασίες κατά τη διάρκεια της ημέρας (υπό ήλιο και σκιά) για τις 18 και 25.3.1942.

Σελίδες 180-189 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο-με τρία συνημμένα -της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης, με ημερομηνία 31.3.1942.

Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 15-31.3.1942. Καταγράφει μ.α. την αιχμαλωσία 49 Αγγλων, Αυστραλών και Νεοζηλανδών και 245 Ελλήνων, την παρακολούθηση της αγγλικής υπηρεσίας Πληροφοριών και υποκλοπή πληροφοριών, τη διανομή 3 στρατιωτικών εφημερίδων, την κατάσταση στρατιωτικού ταχυδρομείου (σημειώνονται ελλείψεις), τη λειτουργία στρατιωτικού κινηματογράφου στο Ηράκλειο και Ρέθυμνο (αναφέρονται τίτλοι ταινιών), τη διανομή στρατιωτικών εγχειριδίων (καταγράφονται τίτλοι).

Το πρώτο συνημμένο προς τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 24.3.1942. Στρατιωτική Έκθεση περί της εσωπολιτικής κατάστασης για το διάστημα 15-24.3.1942.

(μετάφραση) Γενική εντύπωση

Από το διάστημα της τελευταίας έκθεσης δεν έχουν προκύψει ουσιαστικές μεταβολές στη ψυχολογία του πληθυσμού. Εξαιτίας των πολιτικών και στρατιωτικών εξελίξεων στις εμπόλεμες περιοχές δείχνει να εξαπλώνεται στις πλατιές μάζες του πληθυσμού η αμφιβολία αναφορικά με την τελική νίκη της Αγγλίας, διαμορφώνοντας σε γενικές γραμμές τη στάση αυτού απέναντι στο στράτευμα.

Η συμπεριφορά του πληθυσμού επηρεάζεται το εν λόγω διάστημα από την οικονομική διαμορφωθείσα κατάσταση αρνητικά. Αναφέρεται κατά κοινή ομολογία ότι η περαιτέρω υποτίμηση του ελληνικού νομίσματος έχει παραλύσει το εμπόριο. Το καθεστώς της μαύρης αγοράς επεκτείνεται όλο και περισσότερο, απαιτούνται και πληρώνονται εξωφρενικές τιμές. Παράλληλα, υφίσταται σε μεγάλη κλίμακα ο αντιπραγματισμός. Η κατάσταση επισιτισμού είναι κατά πολύ διαφορετική. Επικρατεί η αντίληψη ότι μεγάλα αποθέματα πατάτας του ανατολικού τμήματος του νησιού έχουν φορτωθεί στα πλοία από τους Ιταλούς με κατεύθυνση τη Ρόδο ή τη Σικελία προκαλώντας εξαιτίας αυτού μεγάλη έλλειψη στο νησί. Ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού δεν διατρέφεται πλήρως εξαιτίας της έλλειψης σε αμυλούχα προϊόντα,

ιδιαιτέρως σε ψωμί, πατάτες και ζάχαρη. Η εικόνα εμφάνισης φαινομένων ασιτίας στις πόλεις είναι μη αναστρέψιμη. Ο πληθυσμός των Χανίων άσκησε δριμύ κριτική στην τακτική ορισμένων εμπόρων, κυρίως σε κάποιους ευνοημένους από τις αρχές κατοχής, ότι τους πουλούν κακής ποιότητας προϊόντα, εν μέρει χαλασμένα, από ανασυρθέντα πλοία με τιμές αισχροκέρδειας. Ο πληθυσμός της υπαίθρου αισθάνεται βαρύνον το τίμημα της κατά τόπους τοποθέτησης εργατικού δυναμικού για την κατασκευή στρατιωτικών έργων, επειδή την τωρινή περίοδο απαιτούν οι εργασίες στα χωράφια και στους αμπελώνες ένα μεγάλο αριθμό εργατών. Παρόλα αυτά υπάρχει κατανόηση στις εντολές των στρατιωτικών υπηρεσιών και ακολουθούνται πρόθυμα. Ο πληθυσμός θεωρεί ότι οι ιδιοκτήτες εταιριών κατασκευής έργων επιτυγχάνουν πολύ υψηλά κέρδη και παρά ταύτα πληρώνουν τους εργαζόμενους πολύ λίγο, σε ανά μη τακτά χρονικά διαστήματα. Έτσι π.χ οι απασχολούμενοι εργάτες για την κατασκευή του δρόμου Ταυρωνίτη-Βουκολιές δεν έχουν λάβει μισθό το τελευταίο χρονικό διάστημα. Από τα συντάγματα αναφέρεται ότι στους τομείς Χανίων και Ρεθύμνου οι όροι για την προμήθεια ελαιολάδου είναι πολλές φορές πολύ αυστηροί και δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν οι κοινότητες και οι μεμονωμένοι πολίτες. Στον πληθυσμό επικρατεί ανησυχία αναφορικά με την αγοραπωλησία ελαιολάδου επειδή ο καθορισμός των καταβαλλόμενων ποσοτήτων είναι σε κάποιες περιπτώσεις αυθαίρετος και άδικος. Στην επιτροπή Αγοράς στο Ρέθυμνο βρίσκονται ο διευθυντής ενός υποκαταστήματος της Τράπεζας Αθηνών και ένας έμπορος με το επώνυμο Πάγκαλος. Αμφότεροι βρίσκονται στη λίστα ομήρων.

2) Σημαντικά συμβάντα.

α) Στις 13.3 επιχείρηση λόγω πυρών από υψώματα στην περιοχή της Τυλίσσου (11 χλμ. νοτιοδυτικά του Ηρακλείου). Συνελήφθησαν 4 πολίτες και κατασχέθηκε ένα τυφέκιο με πυρομαχικά. (Ημερήσια Αναφορά της 16.3)

β) Στις 14.3 επιχείρηση εντοπισμού υπόπτων στις Ατσιπάδες (11 χλμ. βορειοδυτικά του Πύργου). Συνελήφθησαν: 1 καταζητούμενος από την Αστυνομία Στρατού πολίτης λόγω υπόθαλψης εχθρών και 2 πολίτες χωρίς ταυτότητα. 2 ακόμα αναζητούμενοι από τη Μυστική Αστυνομία Στρατού πολίτες οι οποίοι δεν εντοπίστηκαν κατά την έρευνα, παραδόθηκαν οικειοθελώς την επόμενη ημέρα.

γ) Στις 17.3 σύλληψη ενός Άγγλου στην περιοχή Χάρακας (36 χλμ. νοτίως του Ηρακλείου). (Ημερήσια Αναφορά της 17.3).

δ) Στις 18.3 επιχείρηση εντοπισμού υπόπτων στην Αγία Βαρβάρα (25 χλμ. νοτιοδυτικά του Ηρακλείου). Επικοινωνία με την Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση και Μυστική Αστυνομία Στρατού αναφορικά με έναν γνωστοποιημένο από ανακαλυφθείσα λίστα άτακτο. Συνελήφθησαν 36 πολίτες και κατασχέθηκε ένα πιστόλι. (Ημερήσια Αναφορά της 19.3).

ε) Στις 18.3 σύλληψη 2 Άγγλων στη Βαγιονιά (12 χλμ. ανατολικά-νοτιοανατολικά των Μοιρών). Συνεργασία με την Ελληνική Αστυνομία.

στ) Στις 19.3 πραγματοποιήθηκε στον Άγιο Κύριλλο (9 χλμ. νότια-νοτιοανατολικά των Μοιρών) η σύλληψη ενός καταζητούμενου από τη Μυστική Αστυνομία Στρατού πολίτη λόγω υπόθαλψης εχθρού. (Ημερήσια Αναφορά της 20.3).

ζ) Στις 21.3 έρευνα στο Ασήμι (20 χλμ. ανατολικά των Μοιρών). Σύλληψη 6 υπόπτων πολιτών χωρίς ταυτότητα. (Ημερήσια Αναφορά της 23.3).

η) Στις 22.3 σύλληψη ενός Άγγλου στον τομέα Συντάγματος Ρεθύμνου.

θ) Κατά την περίοδο της έκθεσης εντοπίστηκαν εκ νέου κρυμμένα σε θάμνους και τοίχους όπλα και πυρομαχικά στον τομέα συντάγματος στα Χανιά.

3) Αποτίμηση της κατάστασης.

Καμία μεταβολή. Ο πληθυσμός και η Αστυνομία στη Μεσσαρά έχουν το τελευταίο διάστημα συμμετάσχει πολύ δραστήρια στη σύλληψη Άγγλων. Οι Άγγλοι δεν βρίσκουν σε γενικές γραμμές πλέον υποστήριξη από τον άμαχο πληθυσμό.

4) Προτιθέμενα και προτασσόμενα μέτρα.

Οι επιχειρήσεις αναζήτησης υπόπτων θα συνεχιστούν σε συνεργασία με την Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση και τη Μυστική Αστυνομία Στρατού.

Επειδή έχουν σε γενικές γραμμές βελτιωθεί οι σχέσεις μεταξύ πληθυσμού και Δύναμης Κατοχής να εξεταστεί εάν έχει πραγματοποιηθεί μια ενισχυμένης μορφής προπαγάνδα στον πληθυσμό μέσω εβδομαδιαίων προβολών στους κινηματογράφους.

(περίληψη) Το δεύτερο φέρει ημερομηνία 26.3.1942. Αφορά στις κατευθυντήριες γραμμές περί εκγύμνασης στρατιωτών καταγράφοντας μ.α. στόχο, υπεύθυνους, χώρους εκπαίδευσης, είδη αθλημάτων.

Το τρίτο συνημμένο του μηχαν. λόχου Στρατιωτικής Αστυνομίας 904 με ημερομηνία 29.3.1942. Έκθεση Πεπραγμένων για τον μήνα Μάρτιο 1942 καταγράφοντας αριθμό και είδος επεμβάσεων του εν λόγω λόχου, δύναμη συμμετεχόντων ανδρών.

Σελίδα 190 (περίληψη)

Αναφορά Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης περί καταγραφής θερμοκρασίας (υπό σκιά και ήλιο) στις 1.4.1942.

Σελίδες 191-193 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 1.4.1942. Έκθεση Πεπραγμένων για το μήνα Μάρτιο 1942. Αναφέρει μ.α. την παροχή νερού στους τομείς Χανίων (η πόλη των Χανίων βρίσκεται σε καλύτερη κατάσταση συγκριτικά των άλλων 3 μεγάλων πόλεων, ο κεντρικός χώρος παροχής βρίσκεται στον Αλικιανό), Ρεθύμνου (η παροχή νερού στην πόλη του Ρεθύμνου δεν ικανοποιεί τους θερινούς μήνες τις υπάρχουσες ανάγκες, εντοπισμός μιας πλούσια σε αποθέματα νερού πηγής πλησίον του Κουμπέ) και Ηρακλείου (τα αποθέματα υδάτων στην πόλη του Ηρακλείου δεν είναι επαρκή με αποτέλεσμα να αναμένεται έλλειψη κατά τους θερινούς μήνες -καταγράφονται μέτρα αντιμετώπισης-).

Σελίδες 194-196 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 6.4.1942. Έκθεση Πεπραγμένων για το διάστημα 16.-31.3.1942. Καταγράφει μ. τιμητικές διακρίσεις, προαγωγές και μεταθέσεις αξιωματικών, υπαξιωματικών και στρατιωτών (καταγράφεται αριθμός), την αναδιοργάνωση και μετονομασία στρατιωτικών μονάδων, την κατάσταση στρατιωτικών αδειών.

Σελίδες 197-198 (περίληψη)

Απόρρητος κατάλογος της Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης με ημερομηνία 4.2.1942. Καταγράφει δύναμη στρατού Ξηράς και οπλισμό.